Ekonomická fakulta
Faculty of Economics

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
University of South Bohemia in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta Ekonomická
Katedra Účetnictví a řízení

Bakalářská práce

Daňový mix v České republice

Vypracovala: Alena Mastná
Vedoucí práce: Ing. Jarmila Rybová Ph.D.

České Budějovice 2021

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Alena MASTNÁ**
Osobní číslo:	**E18052**
Studijní program:	**B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor:	**Účetnictví a finanční řízení podniku**
Téma práce:	**Daňový mix v České republice**
Zadávající katedra:	**Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování

Cíl:
Ve vymezeném období zjistit změny podílů výnosů jednotlivých daní na celkovém daňovém výnosu v České republice a identifikovat faktory ovlivňující změny daňového mixu v ČR.

Osnova:
Úvod.
1. Daňový systém České republiky a jeho změny ve vymezeném období.
2. Ukazatele vyjadřující daňové zatížení obyvatel.
3. Změny daňového mixu ve vymezeném období.
4. Identifikace faktorů ovlivňujících daňový mix ČR.
Závěr.

Rozsah pracovní zprávy:	**40-50 stran**
Rozsah grafických prací:	
Forma zpracování bakalářské práce:	**tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Kubátová, K. (2018). *Daňová teorie a politika.* Praha. Wolters Kluwer.
Kubátová, K. a kol. (2016). *Fiskální a monetární politika po velké recesi.* Plzeň: Aleš Čeněk.
Foltysová, M. (2007). *Zmena daňových mixov v OECD krajinách vplyvom meniacich sa podmienok globalizujúceho sa sveta.* Disertační práce. Praha: Vysoká škola ekonomická.
Váncurová, A. Láchová, L. (2018). *Daňový systém ČR 2018.* Praha: Vox.

Vedoucí bakalářské práce:	**Ing. Jarmila Rybová, Ph.D.** Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: **5. února 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2021**

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 5. února 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to/v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 16. 4. 2021

……..

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Jarmile Rybové Ph.D. za její podnětné rady, maximální vstřícnost, trpělivost a odborné vedení, které mi při psaní této práce velmi pomohlo.

Obsah

Obsah 7
Úvod 8
1 Daňový systém České republiky 9
1.1 Daň 11
1.1.1. Funkce daní 11
1.1.2. Rozdělení daní 12
1.2. Ukazatele daňového systému 13
1.2.1. Daňová kvóta 13
1.2.2 Daňový mix 15
2 Změny daňového systému do roku 2010 18
2.1 Rok 1993 18
2.2 Roky 2004 – 2006 20
2.3 Rok 2008 – 2010 23
3 Daňové změny od roku 2010 27
3.1 Solidární zvýšení daně 27
3.2 Paušální daň 27
3.3 Elektronizace ve správě daní 28
3.4. Zrušení superhrubé mzdy 30
3.5 Zavedení 2. snížené sazby DPH 31
4 Metodika 32
5 Změny daňového mixu ČR v období 1994 - 2020 34
5.1 Rok 1994 34
5.2 Rok 2005 36
5.3. Rok 2009 40
5.4. Rok 2013 44
5.5. Rok 2020 47
5.6 Predikce daňového systému pro rok 2022 49
6 Závěr 51
Abstrakt 52
Abstract 52
Seznam použitých zdrojů 53
I. Seznam grafů, tabulek a obrázků 56
II. Seznam příloh 57

Úvod

Cílem této bakalářské práce je zjistit ve vymezeném období podíl výnosů jednotlivých daní na celkovém daňovém výnosu v České republice. A dále potom identifikace faktorů, které ovlivňují daňový mix v České republice.

Každý stát má svoji daňovou strukturu, ve které má každá daň svůj podíl. Pokud u každé daně určíme její podíl na celkovém daňovém výnosu, získáme daňový mix. Díky tomuto ukazateli máme k dispozici přehled o tom, které daně jsou pro náš stát klíčové. Ale i daňový poplatníci by měli vědět, kterými daněmi a kolik přispívají do státního rozpočtu a dalších veřejných rozpočtů.

V první části práce je popsán daňový systém České republiky. Dále je první část zaměřena na teoretické pojmy, které s daňovým systémem souvisí. Mezi tyto pojmy patří například daň, rozdělení daní a jejich funkce, dále potom daňová kvóta a její druhy a samozřejmě také daňový mix a faktory, které ho ovlivňují.

Další část této práce je věnována změnám daňového systému, které proběhly v České republice od roku 1993 až do roku 2021. Výchozím bodem je právě již zmíněný rok 1993, mezi další roky, které jsou zde uvedeny patří například rok 2004 nebo rok 2008.

Ve třetí části jsou uvedeny daňové mixy jednotlivých let. Jsou vyjádřeny v absolutních číslech a následně přepočteny na procenta z celkového daňového výnosu.

Aby bylo zřejmé, jak moc se změny daňového systému týkají každého z nás, je pro každý sledovaný rok této práce přepočtený výnos jednotlivých daní na jednoho obyvatele.

Daňové mixy jednotlivých let jsou mezi sebou porovnány a jsou identifikovány faktory, které tyto změny ovlivnily.

V Závěru práce se pokusím určit trendy, kterým daňové mixy podléhají a predikovat daňový mix roku 2022.

1 Daňový systém České republiky

„Daňový systém je souhrn všech daní, které se na daném území, zpravidla státním, vybírají. Daňový systém zahrnuje rovněž vztahy mezi jednotlivými daněmi a pravidla, podle kterých se daně vybírají.“ (Vančurová, Zídková a Láchová, 2020, str. 53)

Daňové příjmy jsou největšími příjmy veřejného rozpočtu, proto je na daňový systém kladeno mnoho požadavků. Mezi ty základní patří:

1. Zabezpečení dostatečného daňového výnosu – tento požadavek je zcela primární, protože daňové příjmy se každý rok podílejí na naplnění veřejného rozpočtu až 80 %. Zabezpečení dostatečného výnosu nesmí být zastíněno jiným požadavkem.
2. Daňová spravedlnost – daňové spravedlnosti je těžké dosáhnout, pro její správné nastavení je nutné určit, na koho daň dopadá. Bohužel daňové břemeno nenese vždy ten, od koho se daň vybírá. Politici jsou ti, kteří rozhodují o tom, co je považováno za spravedlivé. Nápomocni jim k tomu jsou ekonomové a sociologové. Na daňovou spravedlnost se můžeme podívat ze dvou různých pohledů:

   A, Princip platební schopnosti: v jednoduchosti se dá říci, že dva subjekty, které mají stejně, by měly také odvádět státu stejně. A subjekt, který má více, by měl platit více. Problémem je, že není měřítko, podle jakého posoudit, kdo má více a kdo méně. Zde se jedná o tzv. horizontální daňovou spravedlnost. A dalším problém je stanovit, o kolik víc by měl platit ten, co má více. V tomto případě mluvíme o tzv. vertikální daňové spravedlnosti.

   B, Princip prospěchu: tento princip je založen na tom, že daně by měli platit jen ti, co mají užitek z veřejných služeb. Typickým příkladem daně, pro kterou lze tento princip použít, je daň silniční, která plyne do Fondu dopravní infrastruktury. Tuto daň platí uživatelé motorových vozidel, kteří pak mají užitek například z opravené silnice. Je ale jasné, že tento princip nemůže být uplatněn na všechny daně.
3. Efektivnost – za efektivnější se považuje mít několik menších daní než jednu velkou daň. Jedním z požadavků efektivnosti je, aby nedošlo k nadměrnému daňovému břemenu, o kterém mluvíme, pokud dochází ke snížení užitku u daňového subjektu a zároveň nedojde k výnosu do veřejného rozpočtu.

4. Jednoduchost a jednoznačnost – tento požadavek je zásadní pro daňový subjekt, který by měl být schopný stanovit svoji daňovou povinnost. Bohužel daňový systém se lety stává více komplikovanější. Při vytváření nové daně je sice naléhání na jednoduchost daně vysoké, ale při jednoduchosti daně by daň nemusela být zcela jednoznačná a mohlo by docházet k četnému obcházení zákona. A proto je jednoznačnost stavěna při konstrukci daně nad její jednoduchost.
5. Transparentnost – daňový systém by měl být zřetelný pro všechny, každý má právo vědět, odkud a kam daně plynou.
6. Pružnost – ekonomika se neustále mění a daňový systém musí být schopný na tyto změny reagovat.
7. Předvídatelnost – daně by měly být konstruovány tak, aby bylo možné odhadnout jejich výnos.
8. Odolnost vůči daňovým únikům – aby k daňovým únikům docházelo co možná nejméně, je důležité se nad tímto problémem zamyslet hned při konstrukci daně. Daně by měly mít spíše nižší nominální sazby a neměly by mít moc výjimek. Dalším důležitým krokem je kontrola. Kontrolu známe ve formě EET, které se v České republice postupně zavádí od 1. 12. 2016. V roce 2016 bylo také zavedeno kontrolní hlášení DPH.

Po výčtu těchto základních požadavků na daňový systém je jasné, že samotné požadavky jsou si v rozporu, a tudíž není možné je současně plnit. Daňový systém se musí přizpůsobit hlavně své primární funkci, kterou je naplnit veřejné rozpočty. Spolu s tím se dostávají do popředí požadavky jako pružnost a transparentnost. Naopak dochází k upozaďování požadavků na efektivnost a spravedlnost. (Vančurová, Zídková a Láchová, 2020, str. 53-57)

1.1 Daň

„Daň je definovaná jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů) nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti).“ (Kubátová, 2015, s. 15-16)

Zaplacením daně nevzniká subjektu žádný konkrétní nárok. Tím, že je daň neekvivalentní, neexistuje téměř žádný vztah mezi podílem jednotlivce na společných příjmech a spotřebou jednotlivce veřejně financovaných statků.

1.1.1. Funkce daní

Daně jsou bezesporu důležitým nástrojem ekonomiky státu. Jejich funkcí je naplnit veřejné rozpočty, není to ovšem funkce jediná, mezi funkce patří:

1. Fiskální funkce – naplňuje veřejný rozpočet. Tato funkce je historicky nejstarší. Téměř všechny daně plní fiskální funkci.
2. Alokační funkce – uplatňuje se, když trh projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů. Koriguje efektivnost tržních mechanismů. Pomocí alokační funkce buď vkládáme prostředky tam, kde jich trh vkládá málo (například do školství), nebo prostředky naopak odejmeme tam, kde jich je nadbytek (například zdanění ekologické).
3. Redistribuční funkce – pomocí daní se mohou zmírňovat rozdíly důchodů jednotlivých subjektů. Od bohatších subjektů se vybere na daních více finančních prostředků, a to umožňuje státu prostřednictvím transferů zvýšit příjmy chudších.
4. Stabilizační funkce – tato funkce stabilizuje ekonomiku. Pokud je ekonomika silná, stát vytváří rezervy, a pokud ekonomika oslabuje, stát se pomocí těchto rezerv snaží ekonomiku nastartovat. (Kubátová, 2015, s. 19)

1.1.2. Rozdělení daní

V českém daňovém systému jsou daně rozděleny do dvou skupin. Dělíme je na přímé a nepřímé.

1. Přímé daně: jsou pro poplatníky viditelnější. Rozdělujeme je dále na daně z příjmu a daně majetkové. Významnější jsou ty z příjmu. Ovšem v posledních desetiletích se podíl důchodové daně snižuje. Pokud jsou důchodové daně vysoké, mají negativní vliv na nabídku práce. Tato daň představuje pro veřejný rozpočet třetí nejdůležitější příjem.
   Naopak daň majetková je pro veřejný rozpočet pouze doplňková.

2. Nepřímé daně: do této skupiny řadíme daně, jejichž předmětem zdanění je spotřeba. Tyto daně jsou součástí ceny zboží a služeb. A protože zboží a služby mohou volně přecházet přes hranice, je důležitá harmonizace těchto daní v rámci EU. (Vančurová, Zídková a Láchová, 2020, str. 59-66)
3. Ostatní daňové příjmy: ostatní daňové příjmy nelze jednoznačně přiřadit k přímým nebo nepřímým daním. Většina z těchto daní má pouze doplňkový charakter. Patří mezi ně ale i daň, která má nevyšší podíl na příjmu do státního rozpočtu. Jedná se o pojistné na sociální pojištění. Mezi další daně patří daň z hazardních her. (Vančurová, Zídková a Láchová, 2020, str. 66,67)

Obrázek 1. Přímé daně z příjmu

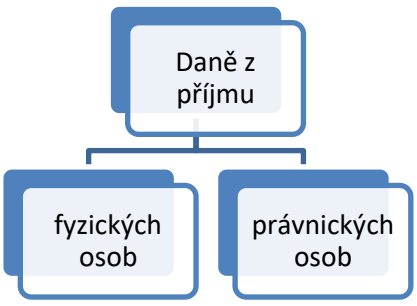

Obrázek 2. Přímě daně majetkové

Obrázek 3. Nepřímé daně v České republice

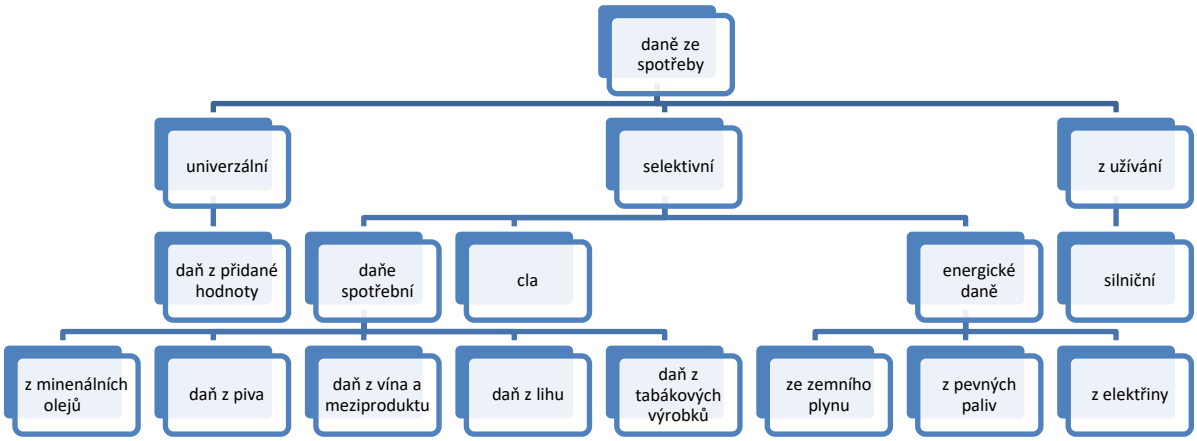

Zdroj: Vlastní zpracování podle publikace Vančurová, Zídková a Láchová, (2020), str. 61, 64

1.2. Ukazatele daňového systému

Mezi základní ukazatele daňového systému patří daňová kvóta, daňový mix, efektivní daňové sazby, typy daní nebo daňové základy a další

1.2.1. Daňová kvóta

Zaměříme se na ukazatele daňové kvóty. Ta je parametrem, který kvantitativně popisuje daňový systém. V současnosti je to nejpoužívanější ukazatel pro mezinárodní srovnání, kterým se měří zatížení obyvatelstva v dané zemi. *„Daňová kvóta je podíl vybraných daní na hrubém domácím produktu. Je to jeden z ukazatelů, který slouží k mezinárodnímu srovnávání, a vypovídá i tom, jak velký díl vytvořeného produktu se přerozděluje přes veřejné rozpočty, a tedy nezůstává těm, kteří důchod vytvořili, ale rozděluje se prostřednictvím veřejných fondů na daňovém principu.“* (Vančurová, Zíková a Láchová, 2020, str. 50)

Daňová kvóta, a tedy i její výpočet, se mění s přístupem k dani jako takové. Různé přístupy k daňové kvótě jsou naznačeny v níže uvedeném schématu.“ (Vančurová, Zíková a Láchová, 2020, str. 50)

Obrázek 4. Typologie daňových kvót

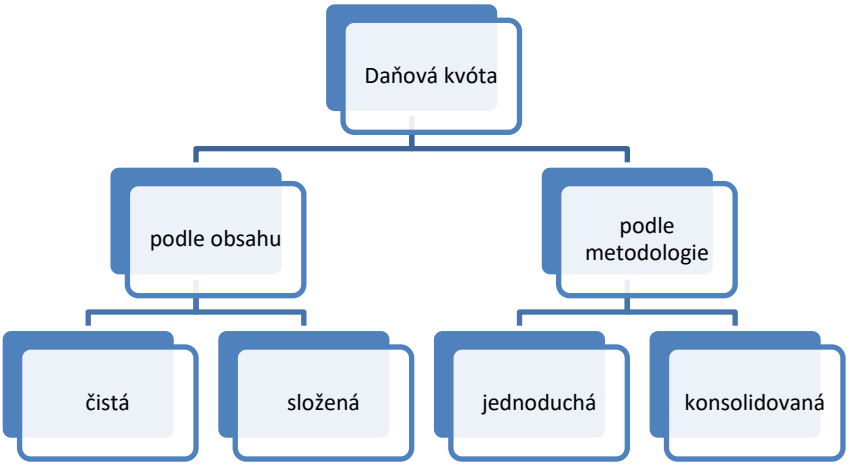

Zdroj: Vlastní zpracování podle publikace Vančurová, Zíková a Láchová, 2020, str. 51

Obě členění jsou na sobě nezávislá. Čistá daňová kvóta bere v úvahu jen daně, které jsou daněmi v právním slova smyslu, a není tam zahrnuto ani pojistné na sociální pojištění. Ve složené daňové kvótě je toto pojištění zahrnuto i s dalšími odvody. Členění podle metodologie je složitější. Jednoduchá daňová kvóta je pouze čistý matematický součet. Do součtu patří všechny platby, které plynou do veřejných rozpočtů. Konsolidovaná daňová kvóta je mnohem přesnější, protože kromě jiného zamezuje duplicitnímu započtení příjmu. V některých metodologiích se také z čitatele vylučuje sociální pojistné, které je odváděno z platů veřejného sektoru. Je to z toho důvodu, že tyto platy plynou z veřejných rozpočtů a tím pádem současně z vybraných daní. (Vančurová, Zíková a Láchová, 2020, str. 50-51)

Nejčastěji se k mezinárodnímu srovnání daňových kvót používá složená daňová kvóta, která se vypočítá takto:

$$\text{Daňová kvóta (\%)} = \frac{\text{Celkové daňové příjmy}}{\text{HDP}} * 100$$

Na následujícím grafu můžeme vidět vývoj složené daňové kvóty.

Graf 1. Vývoj složené daňové kvóty v České republice v letech 1995 - 2020

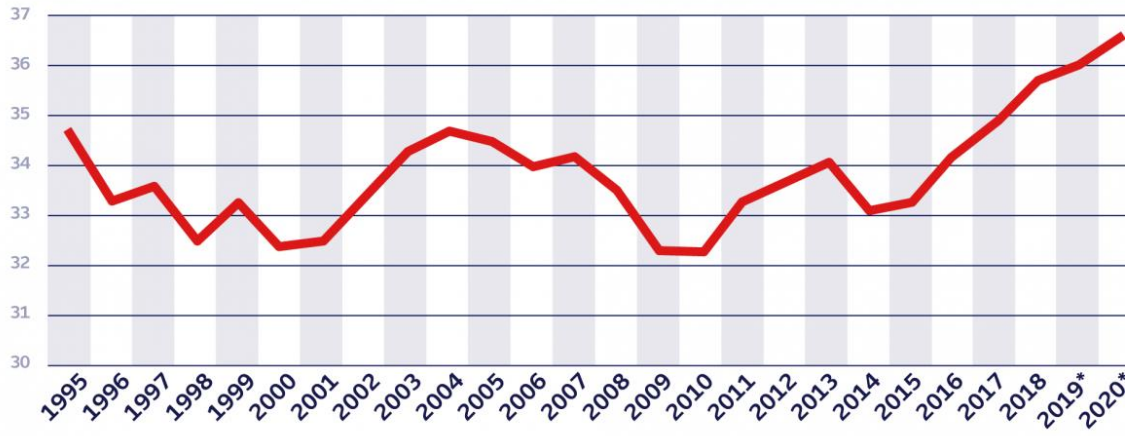

Pozn: na svislé ose je složená daňová kvóta v poměru k HDP (%)

Zdroj: OECD[1], odhad na základě údajů MFČR

1.2.2 Daňový mix

Daňový mix je pojem a ukazatel, kterým se celá práce zaobírá, proto je dobré ho vysvětlit. *„Daňový mix vypovídá o tom, jakému typu daní dává daný stát přednost a jaké potlačuje. Význam jednotlivých daní se se nejčastěji měří prostřednictvím podílu výnosu jednoho typu daní na celkovém daňovém výnosu.“* (Vančurová, Zíková a Láchová, 2020, str. 59)

Při pozorování změn daňového mixu si můžeme všimnout určitých trendů, které lze vypozorovat, pokud daňový mix pozorujeme v delším časovém úseku. Může se jednat o postupné odklánění od jedné daně, k dani druhé. Nebo dopad zrušení daně, či výrazné snížení či zvýšení sazby určité daně. Dominantní postavení v daňovém mixu určitého státu mají obvykle 2 až 3 daně (Vyoral, 2013, str. 28)

[1] Zkratka OECD: Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Struktura daňového mixu

Struktura daňového mixu se samozřejmě odvíjí od samotné struktury daňového systému. Aby bylo možné mezinárodní srovnání daňových mixů na mezinárodní úrovni, je k tomu potřeba si vymezit, co vše je za daň považováno. Organizace OECD sestavila klasifikaci daní, podle které jsou za daň považovány všechny odvody daňového charakteru. Podle této klasifikace se daně rozdělují do šesti hlavních skupin. Každá skupina má ještě své podskupiny. (Vyoral, 2013, str. 28)

Skupiny: 1000 Daně z důchodu, zisků a kapitálových výnosů
2000 Příspěvky na sociální zabezpečení
3000 Daně z mezd a pracovních sil
4000 Daně majetkové
5000 Daně ze zboží a služeb
6000 Ostatní daně (Kubátová, 2015, str. 23, taky zmiňuje Vyoral, 2013)

Faktory ovlivňující daňový mix

- Faktory ekonomické – Vývoj a struktura ekonomiky ovlivňuje daňový mix. Daňové výnosy a jejich struktura jsou ovlivněny mnoha faktory. Patří mezi ně například odvětvová a geografická struktura, struktura pracovních sil, míra inflace, hospodářský růst a podobně. Odvětvová struktura ovlivňuje koncentraci ekonomiky. Pokud je větší koncentrace korporací, je i větší koncentrace fyzických osob. Díky větší koncentraci zaměstnanců se zvyšuje i podíl vybrané daně z příjmu.
- Faktory politické – Jelikož o změnách v daňovém systému rozhodují politici, jsou často ekonomické důvody podřadné. Vládní strany, které jsou právě u moci, prosazují své požadavky na zdanění. Tyto požadavky jsou prosazovány většinou na začátku nového volebního období a poté těsně před volbami. Některé daňové změny jsou pouze krátkodobé. Když se dostane k moci jiná strana, dochází k menším či větším změnám. Proto se dá říct, že daně podléhají politickému cyklu.
- Faktory kulturně-historické – tyto faktory nejsou zanedbatelné. Snahou je sjednotit daňové systémy v rámci EU. K tomu sice postupně dochází, ale velmi pomalu. Každý stát má totiž zavedené způsoby zdanění, vybírání daní a daňovou morálku.

- Faktory administrativně-institucionální – O změně daňových zákonů rozhoduje vláda, úředníci a odborníci. Odborníci setrvávají ve svém oboru mnohem déle než politici ve své funkci, takže politici spoléhají na rozhodnutí odborníků. Daňové změny často ale přinášejí potíže a práci navíc.
- Faktor technického pokroku – technický pokrok umožnil výběr složitých daní, jako je například DPH. Bez výpočetní techniky bychom byli jen sotva schopni vybírat tuto daň. Technický pokrok bojuje i proti daňovým únikům. Jedná se například o zavedení Elektronické evidenci tržeb, tzv. EET. (Kubátová, 2015, str. 150 – 152, zmiňuje Foltysová, 2007, str. 15, dále zmiňuje Beranová, 2018, str. 7)

2 Změny daňového systému do roku 2010

2.1 Rok 1993

V České republice proběhla hlavní daňová reforma v roce 1993. Po zániku Československa a vzniku samostatné České republiky bylo potřeba vytvořit nový daňový systém. Hlavním cílem bylo vytvořit takový systém, který by se dobře adaptoval na tržní prostředí a byl tedy spravedlivý, efektivní a jednoduchý. Důležité také bylo, aby se omezilo přerozdělování mezi subjekty a došlo ke snížení daňové kvóty, která byla v té době až neúnosně vysoká. Došlo ke snížení daní, kterými byly zatíženy podniky, a přešlo se na vybírání vyšších daní od jednotlivců. Vznikly nové daně: daň z přidané hodnoty (DPH) a globální osobní daň. Změny jsou přehledně ukázány v následujících tabulkách. (Kubátová, 2015, str. 156)

Tabulka 1. Zdanění fyzických osob

Před reformou do roku 1992	Po reformě v roce 1993
Daň ze mzdy	Daň z příjmu fyzických osob
Daň z příjmu obyvatelstva	Pojistné a všeobecné zdravotní pojištění (dále ZP)
Daň z příjmu literární a umělecké činnosti	Pojistné na sociální zabezpečení (dále SZ) a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Tabulka 2. Zdanění právnických osob

Před reformou do roku 1992	Po reformě v roce 1993
Odvody z objemu mezd, ze zisku, z odpisu aj.	Daň z příjmu právnických osob
Důchodová a zemědělská daň	Pojistné na všeobecné ZP
Příspěvek na SZ	Pojistné na SZ a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Tabulka 3. Spotřební daně

Před reformou do roku 1992	Po reformě v roce 1993
Daň z obratu	Daň z přidané hodnoty
Dovozní daň	Spotřební daň z: piva, vína, tabáku a tabákových výrobků, lihu a lihovin, uhlovodíkových paliv a maziv

Tabulka 4. Majetkové daně

Před reformou do roku 1992	Po reformě v roce 1993
Domovní daň, Zemědělská daň z pozemků	Daně z nemovitosti: daň z pozemku, daň ze staveb
Notářský poplatek z dědictví	Daň dědická
Notářský poplatek z darování	Daň darovací
Notářský poplatek z převodu nemovitosti	Daň z převodu nemovitosti
	Daň silniční

Zdroj: Vlastní zpracování na základně platných zákonů, dále zmiňuje Abrešek, 2014, str. 144)

Silniční daň – v roce 1993 byla zavedena silniční daň. V České republice je uplatňována silniční daň, která je zaměřená na silniční motorová vozidla používaná provozovateli k dosahování příjmů. Cílem této daně je vytvoření finančních zdrojů na údržbu, opravy, rekonstrukce a výstavbu silniční sítě. Sazby této daně jsou pevně dané a jsou vyjádřeny absolutními částkami. Jsou rozdílné sazby pro osobní automobily a pro ostatní motorová vozidla. Do výše silniční daně vstupují i další faktory. Pokud jsou vozidla určená pro činnost výrobní povahy v rostlinné výrobě, pak mají sazbu silniční daně sníženou. Sazba daně se zvyšuje také v závislosti na stáří vozidla. Od roku 1990 se v České republice, z ekologických důvodů, do silniční daně připočítává sazba 25 %. (Vančurová, Zíková a Láchová, 2020, str. 271-277)

2.2 Roky 2004 – 2006

V průběhu let se daňový systém, který byl nastaven v roce 1993, postupně měnil a přizpůsoboval aktuálním požadavkům. Až do roku 2004 došlo k mnoha změnám a úpravám v daňové soustavě, avšak tyto změny neměly žádný vliv na daňovou strukturu. Byly to pouze doplňkové úpravy. V roce 2004 však došlo k reformě, kterou si vyžádal vstup České republiky do Evropské unie (dále EU). K vstupu došlo 1. května 2004 a od tohoto dne musela Česká republika implementovat směrnice EU a harmonizovat daňový systém s členskými státy. Největší změny platily od 1. ledna 2004 a 1. května 2004. (Přibylová, 2016, str. 13)

Vstupem do Evropské unie se ČR také zavázala zpracovávat Konvergenční program. Je to hospodářský program, který musí zpracovávat každá země, která nepřijala stejnou evropskou měnu. Tento program je každoročně předkládán Radě EU, která má právo ho zhodnotit, může také k němu vydat doporučení a předložit ČR výzvy na příští roky. První konvergenční dokument byl Radě EU předložen hned po vstupu do EU, v květnu 2004. Česká republika v té době měla nadměrný deficit, který jí nedovoloval splnit kritéria Konvergenčního programu. Bylo potřeba postupně snížit deficit vládního sektoru a konsolidovat veřejné finance. (MFČR, Konvergenční program listopad 2004, online)

Na základě zvláštních okolností bylo České republice umožněno odstranit nadměrný schodek do roku 2008. Rada České republice doporučila:

- Co nejrychleji snížit nadměrný schodek.
- Zajistit ve střednědobém horizontu snížení schodku pod 3 % HDP do roku 2008 a zajistit, aby tento stav byl dlouhodobě udržitelný.
- Do 5. listopadu 2004 zajistit opatření, která jsou potřeba k dosažení rozpočtového cíle na rok 2005.
- Dodržet opatření, která byla představena v Kontingenčním programu z roku 2004. Největší důraz by měl být kladen na snížení mzdových nákladů ve státní správě a snížení výdajů jednotlivých ministerstev.

Mimo doporučení dostala Česká republika i několik výzev:

- Zahájit reformu penzijních a zdravotních systémů pro zlepšení dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí.
- Snižovat státní deficit pomocí vyšších než rozpočtovaných příjmů.
- Zamezit vzrůstající zadluženosti regionů a samospráv. (Realizace RVF v letech 2003 - 2006, online).

Po vstupu do Evropské unie začala Česká republika pracovat hned na několika cílech, které si vytyčila a které se týkají daňové politiky. Mezi ty nejhlavnější cíle patřily:

- Stabilizace vysoké daňové kvóty
- Implementace legislativy Evropské unie
- Zjednodušení daňového systému
- Zavedení elektronické komunikace s finančními úřady
- Snaha o eliminaci daňových úniků – nižší sazba daně, efektivnější daňová a celní správa
- Česká daňová politika se posune k daňové politice vyspělejších států (Koncepce RVF 2003)

Aby došlo k naplnění cílů, musely se upravit konkrétní daně:

DPH

- Reforma této daně proběhla v roce 2004 ve dvou vlnách. První 1. 1. 2004 a poté druhá 1. 5. 2004
- Došlo ke snížení základní sazby daně z 22 % na 19 %, snížená sazba byla zachována na 5 %
- Došlo k úpravám řazení zboží a služeb, na něž se vztahuje základní či snížená sazba daně

Daň z příjmu právnických osob

- Sazba této daně se v roce 2004 snížila z 31 % na 28 %
- Ke snižování této daně docházelo i v následujících letech, v roce 2005 klesla sazba na 26 % a v roce 2006 na 24 %

Daň z příjmu fyzických osob

- Od 1. 1. 2004 se zvýšila odpočitatelná položka na dítě o 2000 Kč
- Od 1. 1. 2005 byla provedena novelou zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Tímto zákonem byla nahrazena nezdanitelná část základu daně a vyživované dítě novým institutem: daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti. Touto novelou byl upraven i výpočet daňového zvýhodnění.

Daň z převodu nemovitostí

- Od 1. 1. 2004 došlo ke snížení sazby z 5 % na 3 %

Spotřební daně

- Zákaz prodeje tabákových výrobků a lihovin na tržištích
- Zavedení označení alkoholických nápojů kolky
- Zvýšení sazby u cigaret z 22 % na 23 %
- Byla zvýšena i sazba, za kterou byl prodáván 100% etanol, minerální oleje, benzin a nafta

Tabulka 5. Procentní sazby pojistného od roku 2004

2004	Důchodové pojištění	Nemocenské poj.	Státní pol. zaměstnanost	celkem
Organizace a malé organizace	21,5	3,3	1,2	26
Zaměstnanci	6,5	1,1	0,4	8
OSVČ	28	4,4 dobrovolně	1,6	29,6 resp. 34
Osoby dobro. důchodového pojištěné	28	-	-	28

Zdroj: ČSSZ (2008)

Daňové reformy a vstup ČR do Evropské unie měly na občany velký dopad. Stabilizace daňové kvóty, která patřila mezi hlavní cíl v této daňové reformě, se bohužel zcela nepodařila. Došlo sice ke snížení, ale vytyčeného cíle 21,9 % nedosáhla. Sazba DPH sice klesla, avšak mnoho výrobků a služeb bylo přeřazeno ze snížené sazby do sazby základní. Asi nejcitelnější zdražení pocítili poplatníci při placení telefonických služeb a internetového připojení. Dražší se pro poplatníky staly i služby právníků, daňových a účetních poradců či realitních makléřů. Alkohol, cigarety, pohonné hmoty a minerální oleje podlehly novele o spotřebních daních a došlo k vzrůstu jejich cen. (Vyoral, 2010, str. 23-26)

2.3 Rok 2008 – 2010

Po vstupu do EU si ČR dala za cíl snížit státní dluh, který se ale místo snížení dále prohluboval. Začaly problémy s nedostatkem prostředků na financování tehdejších i budoucích starobních důchodů. Rostl potencionální podíl obyvatelstva důchodového věku a tím i vysoké výdaje na zdravotnictví. Tuto skutečnost si vláda uvědomovala a přistoupila k reformě veřejných financí, která byla samozřejmě doprovázena i daňovou reformou. Bylo nutné začít neprodleně využívat současného ekonomicky příznivého období. Bylo nutné reformovat příjmovou i výdajovou stranu veřejných rozpočtů. Od 1. 1. 2008 vešlo v platnost mnoho změn, které pocítili všichni občasné ČR. Dalším důvodem, který vedl k reformě, bylo riziko vážné ztráty kredibility a sankcí ze strany EU.

Graf 2. Stav veřejných financí

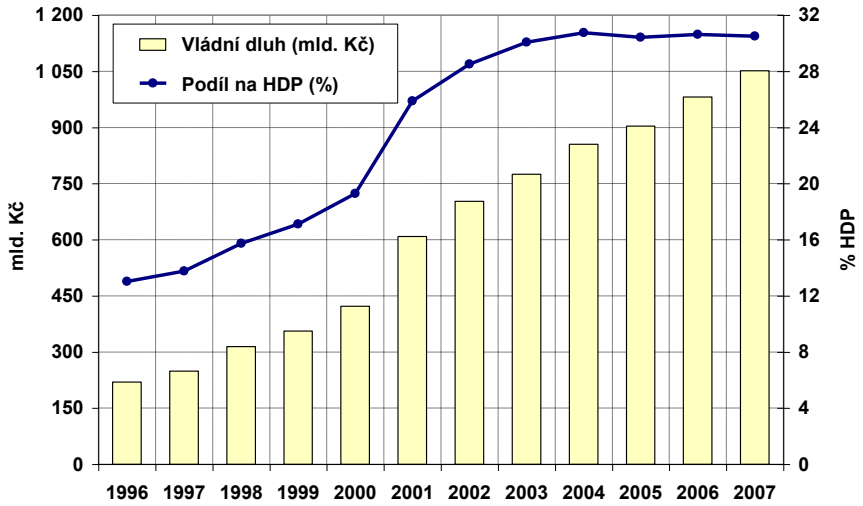

Zdroj: MFČR (2007)

Graf 3. Přírůstky sociálních výdajů

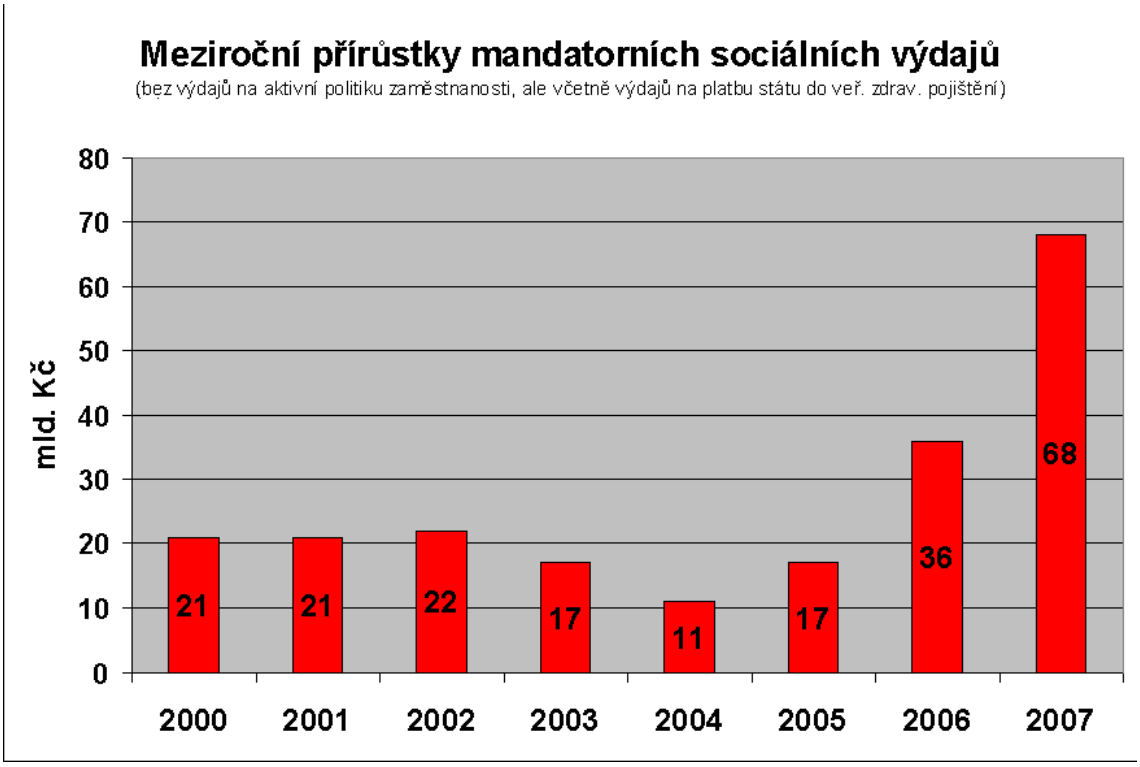

Zdroj: MFČR (2007)

Mezi hlavní cíle této daňové reformy patřily:

- podpora ekonomického růstu a ekonomické aktivity
- podpora rodin s dětmi
- podpora udržitelného zdroje
- zjednodušení daňového systému
- sociální citlivost vůči ekonomicky neaktivní populaci (MFČR, Reforma veřejných financí 2007 – 2009)

Daňové změny:

DPH

- zvýšila se snížená sazba z 5 % na 9 %
- zavedení skupinové registrace k DPH

Daň z příjmu právnických osob

- postupně docházelo ke snižování sazeb
- do roku 2007 byla sazba 24 %
- 2008 – 21 %, 2009 – 20 %, 2010 – 19 %
- Od daní byly osvobozené dividendy přijaté mimo EU

Daň z příjmu fyzických osob

- Zavedená jednotná sazba daně, která byla pro rok 2008 15 %
- Zavedení superhrubé mzdy – daňový základ se skládá z hrubé mzdy + zdravotní pojištění, sociální pojištění (dohromady 35 %)
- Zrušení společného zdanění manželů
- Zrušení minimálního základu daně pro podnikající osoby od roku 2008
- Zákaz odečítání příspěvků na sociální a zdravotní pojištění u podnikatelů
- Zavedení zvýhodnění na vyživované dítě – 10 680 Kč ročně na 1 dítě

Daň z nemovitosti

- Osvobození pozemků půdy, chmelnic, vinic, ovocných sadů od daně

Spotřební daně

- Zvýšení daně z tabákových výrobků z 27 % pro rok 2007 na 28 % pro rok 2008

Ekologická daň

- Jednou z podmínek členství v EU bylo se co nejvíce přiblížit daňovým systémům členských států.
- To vedlo k zavedení tzv. Ekologické daně.
- Ekologická daň znamenala zdanění zemního plynu, pevných paliv a elektřiny

Daň dědická a darovací

- Došlo k osvobození příbuzných v 1. a 2. linii od daně darovací
- Rozšíření dědické daně na 2. linii (Vyoral, 2010, str. 38, 39)

Reforma roku 2008 se dotkla většiny daní a přinesla daň novou. Ekologická daň zatížila každou domácnost, ale přinesla do státního rozpočtu nemalou částku, která je primárně určená na ochranu životního prostředí. Zvýšení sazby DPH nebylo spotřebiteli samozřejmě přijato pozitivně. Tato změna ovšem zapadá do trendu zvyšujícího se podílu nepřímých daní, a naopak snižování podílu daní přímých ve vyspělých státech. Velkou novinkou byla superhrubá mzda. Spotřební daň se zvýšila a postupné zvyšování sazby této daně známe i v dnešní době. Podnikatelská sféra se začala více podporovat tím, že se snížila daň z příjmu právnických osob. I toto snížení pomohlo k většímu ekonomickému růstu.

Došlo i k některým změnám, které se týkají samotné správy daní. Došlo ke zrušení registračních pokladen, které měly být zavedeny právě od 1. 1. 2008. Finanční úřad zařadil novou službu pro daňové poplatníky. Nově šlo požádat finanční úřad o závazné posouzení ve sporných záležitostech. Tato služba je nabízena dodnes a je zpoplatněna 10 000 Kč. Po všech těchto změnách je jasné, že ke zjednodušení daňového systému rozhodně nedošlo. (Vyoral, 2010, str. 30 - 31)

3 Daňové změny od roku 2010

Od roku 2010 už neproběhly žádné zásadní daňové reformy, které by se dotkly téměř všech daní. Došlo ovšem k několika daňovým změnám, které jsou pro nás významné. Ke změně došlo i v samotné správě daní, a to v roce 2010, kdy započala elektronizace ve správě daní. V této kapitole se budu ještě zabývat solidárním zvýšením daně, paušální daní a také předpokládaným zrušením superhrubé mzdy.

3.1 Solidární zvýšení daně

Solidární zvýšení, které je někdy též označována jako daň milionářská, je platba, kterou hradí lidé s vysokými příjmy. Tato daň se platí, i pokud dosáhnete vysokého příjmu jen v jednom jediném měsíci. To se může stát například vlivem mimořádné prémie či vysokého odstupného.

Tato daň je v českém daňovém systému vcelku novinkou, vznikla v roce 2013. Zavedení této daně byla reakce na hospodářskou krizi a platí ji lidé, kteří dosahují vysokých příjmů ze zaměstnání nebo samotné výdělečné činnosti. Její výše je 7 % nad stanovenou hranici, tj. 48násobek průměrné roční mzdy. Zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) spolu s touto daní odvádí i klasickou daň z příjmu 15 %. Poplatníci ji neodvádí z celého svého přijmu, ale pouze z částky, která je nad limitem pro daň. Odvádí se ale pouze z příjmu, který poplatníkovi plyne ze zaměstnání nebo podnikání. Další příjmy, kterými mohou být například příjem z pronájmu prostor, výhra v loterii, dědictví nebo třeba prodej nemovitosti, této dani nepodléhají. (Finanční správa, Aktuálně k dani z příjmu fyzických osob za zdaňovací období 2013, online)

3.2 Paušální daň

Paušální daň byla schválena Poslaneckou sněmovnou 20. 10. 2020. Paušální daň by měla přinést živnostníkům jednoduší plnění daňových povinností. Mělo by zároveň dojít ke snížení administrativní a finanční náročnosti. Výše paušální daně pro rok 2021 bude 5 469 Kč. Tato částka zahrnuje minimální zdravotní pojištění 2 393 Kč, sociální pojištění 2 976 Kč. Minimální sociální pojištění bylo zvýšeno na sazbu 15 %, ale jako kompenzace, daň z příjmu je pouze symbolických 100 Kč. Díky tomu, že budou živnostníci platit měsíčně jednu platbu, dojde k citelnému snížení administrativních nákladů, a i živnostníci mají díky paušální dani ušetřené finance. (MFČR, Žurovec, 2020)

3.3 Elektronizace ve správě daní

Hlavním smyslem této elektronizace bylo zvýšení rychlosti, zlepšení dostupnosti a lepší komunikace správce daně s daňovým subjektem. V dnešní době je elektronizace správy daní naprosto nezbytná. Na finanční úřady se doručuje spousta písemností, jako je daňové přiznání, kontrolní hlášení, žádosti atd., a díky elektronizaci je zpracování těchto dokumentů rychlejší, efektivnější a levnější. V rámci elektronizace daňové správy byl vytvořen tzv. Daňový portál, na kterém je možno velmi rychle vyhledat aktuální informace. Lze tam stahovat tiskopisy, podávat elektronicky daňové přiznání a další podání. Služby, které jsou nabízené daňovým subjektům v elektronické podobě, se neustále rozšiřují a vylepšují. Je umožněno založit si daňový účet, tzv. Daňovou informační stránku, která umožňuje přístup do osobních daňových spisů. (Hrůzová, 2012, str. 20 – 21)

Elektronické podání je možné učinit třemi způsoby:

- **Aplikace Elektronická podání pro finanční správu (EPO)**
  Aplikace EPO je elektronickou podatelnou orgánů Finanční správy ČR pro podání v daňových věcech, popř. ostatních podání vůči Finanční správě ČR. Aplikace je dostupná na stránkách Daňového portálu . Pomocí aplikace EPO je možné odeslat podání bez uznávaného elektronického podpisu, s uznávaným elektronickým podpisem, odeslat s ověřenou identitou podatele způsobem, kterým se lze přihlásit do jeho datové schránky, popř. uložit k odeslání do Datové schránky. Podrobné informace o aplikaci EPO naleznete v části „Elektronická podání pro finanční správu“.
- **Datová schránka**
  S orgány Finanční správy ČR je možné komunikovat prostřednictvím Datové schránky. Podání doručovaná tímto způsobem musí být ve zveřejněném formátu a struktuře XML souboru Pro vytvoření požadovaného XML souboru lze využít elektronické formuláře aplikace EPO. Popis a strukturu jednotlivých XML souborů zveřejňuje Finanční správa ČR na stránkách Daňového portálu. Podrobné informace o doručování prostřednictvím Datové schránky naleznete v části „Datové schránky".

- **Software třetích stran**

  Programy třetích stran jsou převážně účetní a ekonomické aplikace různých výrobců, které umožňují vyplnění daňového podání na lokálním počítači a následné elektronické odeslání s použitím uznávaného elektronického podpisu nebo vytvoření XML souboru, který je následně možné načíst do aplikace EPO, zkontrolovat a odeslat, popř. Uložit k odeslání do Datové schránky.

  V případě zájmu o aplikaci třetích stran je nutné kontaktovat některého z dodavatelů těchto aplikací. (Možnosti elektronického podání, 2021)

Technické zařízení správce daně je určeno pro příjem elektronických podání pro finanční správu:

- Formuláře pro daňovou informační stránku
- Přiznání k dani z nemovitosti
- Přiznání k DPH
- Kontrolní hlášení DPH
- Výpis z evidence pro daňové účely § 92a o DPH
- Přiznání k silniční dani
- Souhrnné hlášení VIES
- Formuláře pro Zvláštní režim jednoho správního místa (MOSS)
- Daň z příjmu fyzických osob
- Daň z příjmu právnických osob
- Oznámení platebního zprostředkovatele podle § 586/1992 Sb.
- Vyúčtování daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků
- Hlášení k záloze na odvod z loterií a jiných podobných her
- Registrační formuláře
- Plná moc
- Hlášení plátce daně o dani z příjmu vybírané srážkou a další….

  (Finanční správa, Informace k doručování datových zpráv pro finanční správu, 2017)

3.4. Zrušení superhrubé mzdy

Super hrubá mzda byla zavedena v roce 2008. Její uplatnění znamená, že základem pro výpočet daně z příjmu fyzických osob je hrubá mzda zvýšená o částku odváděnou zaměstnavatelem za zaměstnance na sociální a zdravotní pojištění. Již několikrát se uvažovalo o jejím zrušení. Nejvíc aktuální to bylo asi v roce 2013, ale ke zrušení nakonec nedošlo. Nynější vláda si dala jako závazek zrušit superhrubou mzdu, a tím zjednodušit a zprůhlednit daňový systém.

Svému závazku vláda dostála a schválila nový daňový balíček. Nejvýznamnější změnu daňového balíčku představuje zrušení superhrubé mzdy a navýšení slevy na poplatníka. Po zrušení došlo k zavedení sazby daně 15 % ze mzdy hrubé. Pro lidi s vysokými příjmy bude platit zvýšená sazba 23 %, která nahradí solidární přirážku. Zvýšená sazba se bude týkat lidí, kteří mají příjmy nad 4násobek průměrné hrubé mzdy, což pro příští rok je příjem ve výši 141 764 Kč.

Další změnou je zvýšení slevy na poplatníka. Výše této slevy pro rok 2021 je 27 840 Kč na jednoho poplatníka. Měsíční sleva tedy činí 2 320 Kč a celkově si poplatník polepší o 3 000 Kč ročně. Pro rok 2022 je tato sleva ještě větší a činí 30 840 Kč, měsíční sleva bude 2 570 Kč a poplatník si vůči roku 2020 polepší o 6 000 Kč. (MFČR, Žurovec, 2020)

Ministerstvo financí odhaduje, že po zrušení superhrubé mzdy bude ve státní pokladně o 79, 2 mld. méně. Daň z příjmu z části zůstává ve státním rozpočtu, druhá část putuje do rozpočtů krajů a územních samospráv. Proto se dá očekávat, že u nich dojde k velkému podfinancování a budou nuceni hodně výdajů škrtat. (MFČR, Žurovec, 2020)

3.5 Zavedení 2. snížené sazby DPH

Od 1. 1. 2015 byla v České republice zavedená druhá snížená sazba daně z přidané hodnoty. Její sazba se zatím nezměnila a činí od svého zavedení stále 10 %. Po zavedení byla tato sazba používána jen pro úzký okruh zboží. Seznam tohoto zboží najdeme v příloze č. 3a zákona o DPH. Jedná se například o kojeneckou výživu a potraviny pro malé děti, brambory, slad, škrob, pšeničný lepek a směsi z těchto výrobků. Jsou zde zahnuty i léky, očkovací látky, radiofarmaka, kontrastní prostředky pro rentgenová vyšetření. Dalším okruhem jsou knihy, letáky, brožury, noviny a další takové zboží. Druhé snížené sazbě DPH podléhá i pitná voda. (Zákon o DPH a jeho příloha 3 a)

Od roku 2019 začaly druhé snížené sazbě podléhat i služby. Konkrétně jsou tyto služby vypsány v příloze č. 2 zákona o DPH. V roce 2020 byla tato příloha rozšířena a došlo k zařazení dalších služeb do 10 % sazby DPH. Této sazbě tedy nyní podléhá více služeb. Jedná se například o pozemní i vodní hromadnou pravidelnou dopravu cestujících a jejich zavazadel včetně osobní dopravy lyžařskými vleky. Dále této sazbě podléhají také stravovací služby, podávání nápojů, nesmí se jednat o podání alkoholických nápojů, ubytovací služby. Vstupné na sportovní, kulturní akce a využívání sportovních zařízení také začalo podléhat 10 % sazbě DPH. Dále do druhé snížené sazby patří půjčování nebo nájem knih, brožur, letáků, prospektů a dalšího podobného zboží, pokud se jedná o veřejné knihovnické a informační nebo další služby dle knihovnického zákona. Dalšími službami, které se řadí do této skupiny, jsou opravy obuvi a kožených výrobků, opravy textilních výrobků, opravy jízdních kol. Patří sem také služby mytí oken prováděné v domácnostech, služby čištění vnitřních prostor prováděné v domácnostech, kadeřnické a holičské služby nebo domácí péče o děti, staré, postižené a nemocné občany. Další velkou změnou bylo přeřazení dodávání tepla a chladu do druhé snížené skupiny DPH. (Zákon o DPH a jeho příloha 2 a)

4 Metodika

Cílem praktické části je ve vymezeném období zjistit podíly jednotlivých daní na daňovém mixu a identifikovat faktory, které tyto změny ovlivňují. K porovnání jsou použity roky, které následují po roce, ve kterém došlo k významné daňové reformě. Je to z důvodu, aby se do daňového mixu mohly promítnout i změny, ke kterým dochází v průběhu roku. Výchozím bodem je rok 1994, který následuje po roce 1993, ve kterém došlo vůbec k největším změnám daňového systému.

V bakalářské práci jsou zjišťována data v těchto letech:

· Rok 1994 – je výchozím bodem pro porovnávání a zjišťování změn daňového mixu

· Rok 2005 – lze předpokládat zjištění dopadu změn uskutečněných v souvislosti se vstupem do Evropské unie roce 2004 do daňových výnosů

· Rok 2009 – předpoklad dopadu zavedení energetických neboli ekologických daní

· Rok 2013 – od roku 2009 nastaly změny sazeb daně z přidané hodnoty a daně z příjmů právnických osob

· Rok 2020 – poslední rok zkoumaného období

· Predikce pro rok 2022 – předpoklad dopadu koronavirové pandemie Sars – Cov 2

Při identifikaci faktorů je pro zjednodušení uvažováno, že změny daňových zákonů, či celková ekonomicko-hospodářská situace a její změny jsou přímými činiteli, kteří ovlivňují změnu daňového mixu.

Základní data pro každý rok jsou převzatá ze stránek Ministerstva financí České republiky, Finanční správy, anebo z Českého statistického úřadu. Data vyjadřují, kolik miliard korun bylo vybráno na určité dani ve sledovaném roce. V této práci jsou zjišťovány výnosy těchto daní:

· daň z přidané hodnoty,

· daň z příjmu právnických osob,

· daň z příjmu fyzických osob – zahrnuje výnosy získané podáním daňového přiznání, prostřednictvím plátců a srážkovou daní,

· spotřební daně – zahrnují daně dle zákona o spotřebních daních,

· sociální pojištění – tím jsou chápány výnosy ze sociálního zabezpečení,

· majetkové daně,

· silniční daň,

· další daně jsou zahrnuty v daních ostatních.

Praktická část je rozdělena podle jednotlivých let. U každého roku je zvolený shodný postup. Nejprve je uvedena tabulka s celkovým výnosem jednotlivých daní v konkrétním roce a s přepočtem na procenta z celkového daňového výnosu. Tato procenta už představují podíl každé daně na daňovém mixu. Pro lepší ilustraci jsou procenta zanesena do koláčového grafu.

Abychom mohli porovnat nejen podíly jednotlivých daní v daňovém mixu, ale i průměrnou daňovou zátěž každého poplatníka, je v tabulce: „Daňová zátěž na obyvatele“ vyjádřeno kolik každý rok občan průměrně zaplatí na každé z vybíraných daní a kolik průměrně zaplatí na daních celkově. Pro tento výpočet je počítáno s počtem obyvatel, který byl pro daný rok uveden na stránkách Českého statistického úřadu.

Daňové mixy jsou v jednotlivých letech nejprve identifikovány, poté následuje jejich porovnávání a vymezení změn. K jednotlivým změnám jsou přiřazeny faktory, které na tuto změnu působily. Porovnány nejsou jenom daňové mixy, ale také i daňová zátěž na jednoho obyvatele. Na závěr práce je uvedena predikce daňového mixu pro rok 2022 a jsou popsány změny, které ho pravděpodobně budou ovlivňovat.

5 Změny daňového mixu ČR v období 1994 - 2020

5.1 Rok 1994

V tomto roce se v daňovém mixu mohl plně odrazit nový daňový systém. Tento rok je pro praktickou část bodem výchozím. V následující tabulce jsou popsány druhy daňových příjmů a výnos z nich v mld. korun v roce 1994.

Tabulka 6. Daňové příjmy v roce 1994

Druhy příjmů	1994 (mld.Kč)	v % vyjádření
Daň z přidané hodnoty	85,849 Kč	21,49%
Daň z příjmů právnických osob	64,436 Kč	16,13%
Daň z příjmu fyzických osob	63,394Kč	15,87%
Ostatní daně	4,098Kč	1,03%
Spotřební daně	46,360 Kč	11,61%
Sociální pojištění	129,988 Kč	32,54%
Majetkové daně	5,303 Kč	1,33%
Daň silniční	4,147 Kč	1,04%
Celkem	399,428 Kč	100,00%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat dostupných na webu: Finanční správa a Český statistický úřad

Přepočítaná data jsou graficky znázorněna v koláčovém grafu.

Graf 4. Daňový mix v roce 1994

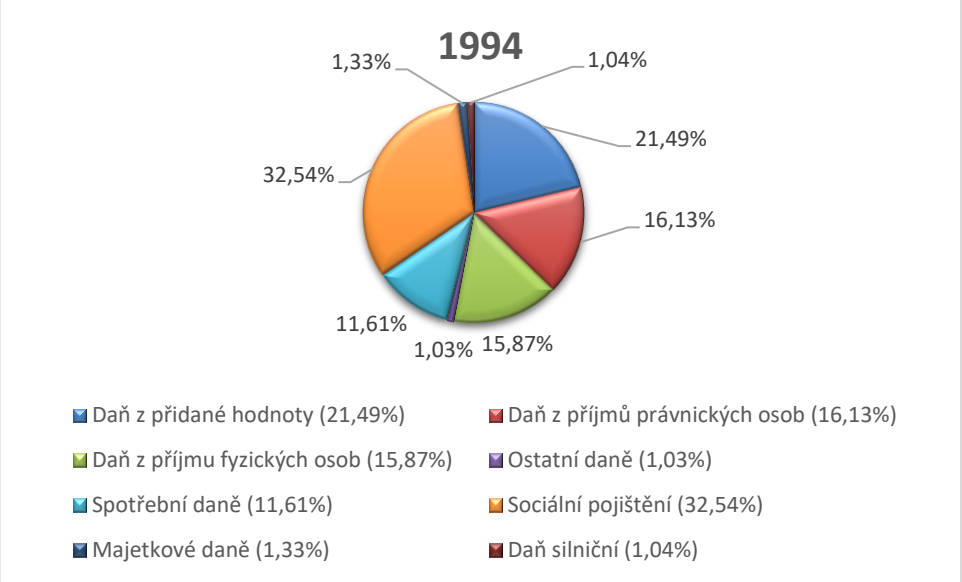

Zdroj: Vlastní zpracování – přepočítaná data z tabulky č.s

Pro lepší představivost je každá daň přepočtena na poplatníka. V následující tabulce jsou výnosy z jednotlivých daní přepočteny na obyvatele. Na základě dat z Českého statistického úřadu předpokládejme, že v roce 1994 měla Česká republika 10 336 162 obyvatel.

Tabulka 7. Daňová zátěž na obyvatele v roce 1994

Druhy příjmů	1994(v mld. Kč)	Kč na obyvatele
Daň z přidané hodnoty (21,49%)	85,849 Kč	8 305,69 Kč
Daň z příjmů právnických osob (16,13%)	64,436 Kč	6 234,04 Kč
Daň z příjmu fyzických osob (15,87%)	63,394 Kč	6 133,22 Kč
Ostatní daně (1,03%)	4,098 Kč	396,47 Kč
Spotřební daně (11,61%)	46,360 Kč	4 485,22 Kč
Sociální pojištění (32,54%)	129,988 Kč	12 576,04 Kč
Majetkové daně (1,33%)	5,303 Kč	513,05 Kč
Daň silniční (1,04%)	4,147 Kč	401,21 Kč
Celkem	399,428 Kč	38 643,74 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z tabulky č. 6

5.2 Rok 2005

Do daňového mixu roku 2005 se promítly změny z roku 2004. Rok 2004 byl rokem velkých, nejen daňových, změn a v roce 2005 daňové změny pokračovaly. V následující tabulce jsou popsány druhy daňových příjmů a výnosy z nich v mld. korun.

Tabulka 8. Daňové příjmy v roce 2005

Druhy příjmů	2005 (mld.Kč)	v % vyjádření
Daň z přidané hodnoty	206,89 Kč	21,73%
Daň z příjmů právnických osob	144,80 Kč	15,21%
Daň z příjmu fyzických osob	142,41 Kč	14,96%
Ostatní daně	16,89 Kč	1,77%
Spotřební daně	110,58 Kč	11,62%
Sociální pojištění	312,058 Kč	32,78%
Majetkové daně	13,080 Kč	1,37%
Daň silniční	5,180 Kč	0,54%
Celkem	952 Kč	100,00%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z webové stránky: MFČR

Graf 5. Daňový mix v roce 2005

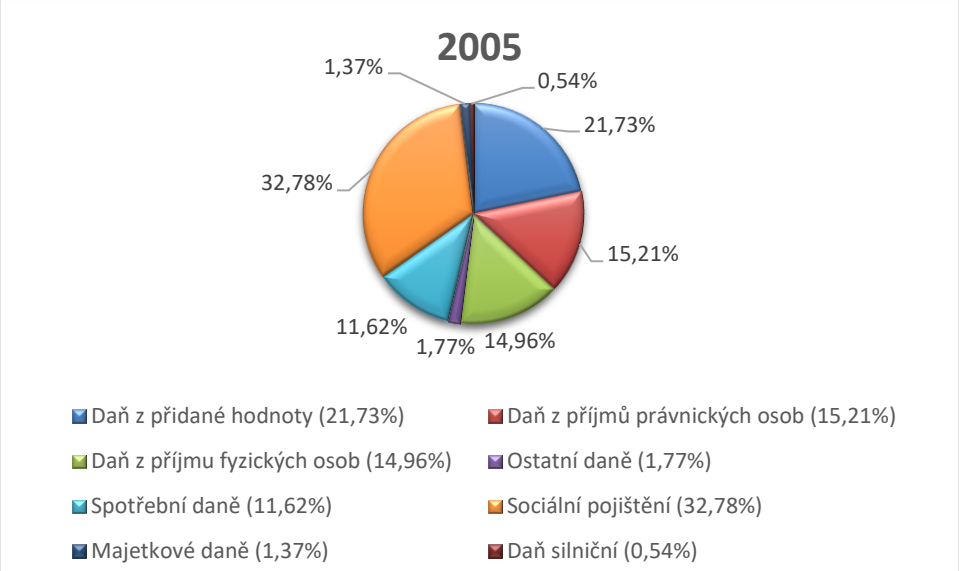

Zdroj: Vlastní zpracování – přepočítaná data z tabulky č. 8

Přepočítaná data jsou graficky znázorněna v koláčovém grafu.

Tabulka 9. Daňová zátěž na obyvatele

Druhy příjmů	2005 (v mld. Kč)	Kč na obyvatele
Daň z přidané hodnoty (21,92%)	206,89 Kč	20 215,77 Kč
Daň z příjmů právnických osob (15,34%)	144,80 Kč	14 148,79 Kč
Daň z příjmu fyzických osob (15,09%)	142,41 Kč	13 915,26 Kč
Ostatní daně (1,79%)	16,89 Kč	1 650,37 Kč
Spotřební daně (11,72%)	110,58 Kč	10 805,06 Kč
Sociální pojištění (33,06%)	312,058 Kč	30 492,01 Kč
Majetkové daně	13,080 Kč	1 278,08 Kč
Daň silniční (0,55%)	5,180 Kč	506,15 Kč
Celkem	952 Kč	93 011,48 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z tabulky č. 8

Změny a identifikace faktorů – Rok 1994 X 2005

1. Podíl daně z přidané hodnoty v roce 2005 byl jen nepatrně větší, než v roce 1994. Konkrétně se rovná o rozdíl 0,24 %. Ke zvýšení podílu došlo i navzdory tomu, že v letech 2004 (19 %) byla sazba daně z přidané hodnoty nižší než v roce 1993 (23 %). Zvýšení je způsobeno tím, že vstupem do Evropské unie přišel v platnost nový zákon o dani z přidané hodnoty. Tímto zákonem došlo k přesunutí některého zboží a služeb ze snížené sazby do sazby základní. Podražilo nejvíce telefonování, právní služby nebo oblast stavebnictví. Došlo ke zlevnění základních potravin, na které se začala vztahovat nižší sazba. Zákon 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty
2. Daň z příjmu právnických osob v roce 1994 činila 42 %. Postupem let sazba této daně klesala. V roce 2004 byla sazba této daně už jenom 28 % a v roce 2005 klesla ještě o 2 % na 26 %. I přes toto razantní snížení sazby byl podíl na daňovém mixu v roce 1994 a 2005 téměř totožný. Důvodem téměř konstantního výnosu je až 4 - násobný nárůst počtu obchodních společností, které tuto daň platí. Dle údajů z Českého statistického úřadu bylo v roce 1994 v České republice přes 60 tisíc obchodních společností a v roce 2004 to bylo už přes 244 tisíc.

3. Změna daně z příjmu fyzických osob je zanedbatelná. V roce 1993 i v roce 2005 byla sazba daně příjmu fyzických osob stejná. Činí 15 %. Došlo ke zvýšení odpočitatelné položky na dítě o 2 000 Kč. Další faktor je zapříčiněn i novelou zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Tímto zákonem byla nahrazena nezdanitelná část základu daně a vyživované dítě novým institutem: daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s poplatníkem v domácnosti. Touto novelou byl upraven i výpočet daňového zvýhodnění.
4. Změna v podílu spotřební daně vůči daňovému mixu je téměř nulová.
5. Změna výnosu ze sociálního pojištění je pouze 0,25 %. Tato změna je zanedbatelná.
6. Silniční daň prošla brzy po svém vzniku několika změnami. Nejvýznamnější změnou, která také vedla k poklesu podílu této daně na daňovém mixu, byla změna provedena zákonem č. 143/1996. Tímto zákonem došlo ke snížení roční sazby u vozidel používaných v zemědělské výrobě a rozšíření skupiny vozidel osvobozených od této daně. Jednalo se o vozidla, která zabezpečují linkovou, osobní, vnitrostátní dopravu. Od roku 2000 byla vozidla na elektrický pohon natrvalo osvobozena od daně. (Tykalová, 2012, str. 9-12)

   Toto všechno vedlo k tomu že, výnos z této daně ve vybraných letech klesl téměř o polovinu.
7. Změna u majetkové daně je zanedbatelná. V roce 2004 došlo ke snížení daně z převodu nemovitosti z 5 % na 3 %. Nárůst podílu může být způsoben jiným faktorem.

Porovnání tabulky č. 7 s tabulkou č. 9

Druhy příjmů 1994	Kč na obyvatele
DPH	8 305,69 Kč
DPPO	6 234,04 Kč
DPFO	6 133,22 Kč
Ostatní	396,47 Kč
Spotřební daně	4 485,22 Kč
Soc. pojištění	12 576,04 Kč
Majetkové daně	513,05 Kč
Daň silniční	401,21 Kč
Celkem	38 643,74 Kč

Druhy příjmů 2005	Kč na obyvatele
DPH	20 215,77 Kč
DPPO	14 148,79 Kč
DPFO	13 915,26 Kč
Ostatní	1 650,37 Kč
Spotřební daně	10 805,06 Kč
Soc. pojištění	30 492,01 Kč
Majetkové daně	1 278,08 Kč
Daň silniční	506,15 Kč
Celkem	93 011,48 Kč

Pokud porovnáme tabulku č. 6 a tabulku č. 8., můžeme si všimnout velkého rozdílu v daňové zátěži obyvatel. Tato změna je tak výrazná, protože mezi zkoumanými roky je velké časové rozpětí. Mezi těmito lety došlo k výraznému, až trojnásobnému vzrůstu HDP, k růstu mezd, zvýšení životní úrovně obyvatelstva, cenové hladiny a k mnoha dalším změnám, které posunuly Českou republiku k vyšším číslům. Viz příloha č. 3.

Ačkoliv daňová zátěž na obyvatele se výrazně změnila, tak dominantní daně jsou stejné pro oba roky. Nejdominantnější daní je daň ze sociálního pojištění, další výnosnou daní je daň z přidané hodnoty. A následují daně z příjmu. Nejslabší daní pro oba roky je daň silniční.

5.3. Rok 2009

V roce 2008 proběhla další významná daňová reforma. Od tohoto roku byla vybírána v České republice ekologická daň. Tato daň není v daňovém mixu této práce zahrnuta jako samostatná daň, a to z toho důvodu, aby porovnávané daňové mixy obsahovaly stejné daně a dal se u nich dobře porovnat jednotlivý vývoj daní.

Tabulka 10. Daňové příjmy v roce 2009

Druhy příjmů	2009 (mld.Kč)	v % vyjádření
Daň z přidané hodnoty	252,73 Kč	24,66%
Daň z příjmů právnických osob	127,14 Kč	12,41%
Daň z příjmu fyzických osob	127,39 Kč	12,43%
Ostatní daně	18,82 Kč	1,84%
Spotřební daně	131,07 Kč	12,79%
Sociální pojištění	348,48 Kč	34,00%
Majetkové daně	14,38 Kč	1,40%
Daň silniční	4,80 Kč	0,47%
Celkem	1 025 Kč	100,00%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z webové stránky MFČR

Graf 6. Daňový mix v roce 2009

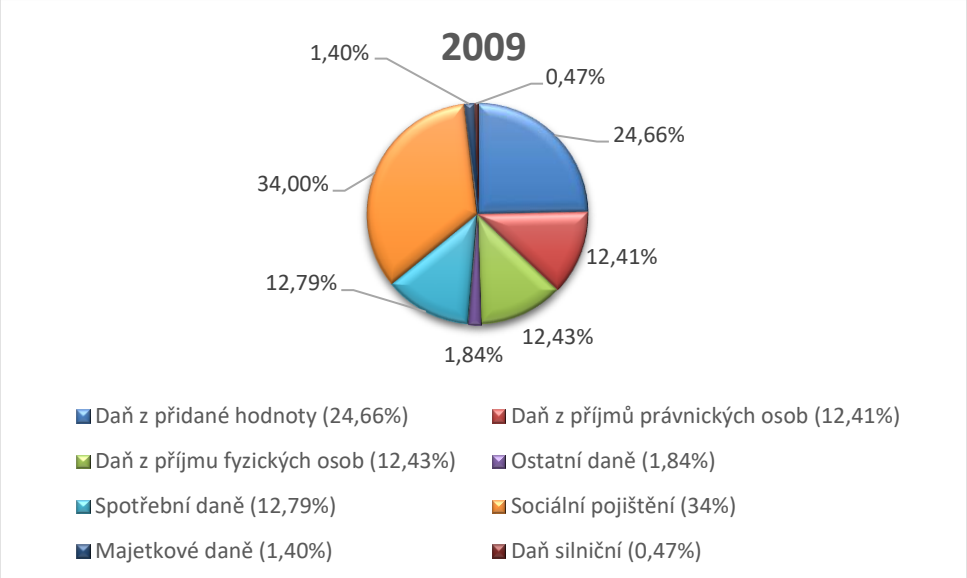

Zdroj Vlastní zpracování na základě dat z tabulky č. 10

Přepočítaná data jsou graficky znázorněna v koláčovém grafu.

Tabulka 11. Daňová zátěž na obyvatele

Druhy příjmů	2009 (v mld. Kč)	Kč na obyvatele
Daň z přidané hodnoty (24,86%)	252,73 Kč	24 089,04 Kč
Daň z příjmů právnických osob (12,50%)	127,14 Kč	12 118,39 Kč
Daň z příjmu fyzických osob (12,53%)	127,39 Kč	12 142,22 Kč
Ostatní daně (1,85%)	18,82 Kč	1 793,83 Kč
Spotřební daně (12,89%)	131,07 Kč	12 492,98 Kč
Sociální pojištění (34,27%)	348,48 Kč	33 215,39 Kč
Majetkové daně	8,06 Kč	768,24 Kč
Daň silniční (0,47%)	14,38 Kč	1 370,63 Kč
Celkem	1 028 Kč	97 990,73 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z tabulky č. 10

Změna a identifikace faktorů rok 2005 X 2009

1. Daň z přidané hodnoty se zvýšila o téměř 3 %. Tato změna je ovlivněna především zvýšením snížené sazby DPH z 5 % na 9 %. Dalším faktorem je nárůst obyvatelstva o více než 250 000 lidí. Viz příloha č. 1.
2. Sazba daně z příjmu právnických osob postupně klesala. V roce 2004 byla její sazba 28 %, v roce 2005 klesla na 26 %. Ke snižování docházelo i v následujících letech. V roce 2008 byla sazba 21 % a v roce 2009 ještě klesla na 20 %. Tento pokles sazeb způsobil pokles podílu daně z právnických osob na daňovém mixu.
3. Daň z příjmu fyzických osob měla po celou dobu sledovaného období stejnou sazbu – 15 %. Bylo zavedeno zvýhodnění na vyživované dítě – 10 680 Kč ročně na jedno dítě.
4. Výnos ze spotřebních daní se zvýšil. Jedním z faktorů, které toto zvýšení zapříčinily, bylo zavedení ekologické daně. Dalším faktorem bylo zvýšení sazby daně z tabákových výrobků z 27 % na 28 %.
5. Vzrůst podílu výnosu na sociálním pojištění pravděpodobně závisí na vzrůstu mezd. Viz příloha č. 2.
6. Od roku 2009 byly provedeny změny, které osvobodily od daně například vozidla požární ochrany a vozidla bezpečnostních sborů –policie a sbor dobrovolných hasičů.
7. U majetkových daní došlo sice k osvobození pozemků půdy, chmelnic, vinic, ovocných sadů od daně, ale i tak se podíl v daňovém mixu zvýšil. Zvýšení je ale zcela minimální, a tedy nemusí odrážet nějakou konkrétní změnu.

Porovnání tabulek č. 9 a č. 11

Druhy příjmů 2005	Kč na obyvatele
DPH	20 215,77 Kč
DPPO	14 148,79 Kč
DPFO	13 915,26 Kč
Ostatní	1 650,37 Kč
Spotřební daně	10 805,06 Kč
Soc. pojištění	30 492,01 Kč
Majetkové daně	1 278,08 Kč
Daň silniční	506,15 Kč
Celkem	93 011,48 Kč

Druhy příjmů 2009	Kč na obyvatele
DPH	24 089,04 Kč
DPPO	12 118,39 Kč
DPFO	12 142,22 Kč
Ostatní	1 793,83 Kč
Spotřební daně	12 492,98 Kč
Soc. pojištění	33 215,39 Kč
Majetkové daně	768,24 Kč
Daň silniční	1 370,63 Kč
Celkem	97 990,73 Kč

Při porovnání tabulky č. 8 s tabulkou č. 10 si můžeme všimnout, že opět je v obou letech dominantní daní sociální pojištění. Další daně, které zůstaly dominantní pro oba roky, je daň z přidané hodnoty a spotřební daň. U daní z příjmů došlo naopak k poklesu. Na tomto porovnání je vidět, že klesá podíl přímých daní a zvyšuje se podíl daní nepřímých. Tento trend je obvyklý ve vyspělých státech. V České republice je tento trend také na vzestupu. Nejvíce ho posílily daňové změny, které proběhly v roce 2008.

Nepřímé daně závisí na spotřebě a spotřeba ovlivňuje potenciální růst. Další výhodou nepřímých daní je, že jsou započítány rovnou v cenách výrobků a poplatník je tedy tolik nepociťuje. Přímé daně, jejichž dominantní druh daně je daň z příjmu právnických a fyzických osob, jsou více spravedlivé. Ale mají negativní vliv na nabídku práce. Poplatník při velkém zdanění práce je málo motivovaný a raději omezuje pracovní aktivity na úkor volného času. Proto je žádoucí upřednostňovat nepřímé daně nad přímými.

Celkově ale daňová zátěž na obyvatele stoupla o necelých 5000 Kč.

5.4. Rok 2013

Rok 2013 byl zařazen z důvodu porovnání daňového mixu roku 2009, po 5 letech od poslední větší daňové reformy v roce 2008 a také s daňovým mixem roku 1994, který v sobě odrazil daňovou reformu roku 1993. V roce 2013 lze předpokládat změnu oproti předchozímu zkoumanému roku hlavně v oblasti daně z přidané hodnoty a daně z příjmů právnických osob, neboť u těchto daní došlo ke změně sazeb.

Tabulka 12. Daňové příjmy v roce 2013

Druhy příjmů	2013 (v mld. Kč)	v % vyjádření
Daň z přidané hodnoty	307,35 Kč	26,88%
Daň z příjmů právnických osob	128,97 Kč	11,28%
Daň z příjmu fyzických osob	142,37 Kč	12,45%
Ostatní daně	24,70 Kč	2,16%
Spotřební daně	143,42 Kč	12,54%
Sociální pojištění	372,51 Kč	32,58%
Majetkové daně	18,82 Kč	1,65%
Daň silniční	5,23 Kč	0,46%
Celkem	1 143 Kč	100,00%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z webové stránky MFČR

Přepočítaná data jsou graficky znázorněna v koláčovém grafu.

Graf 7. Daňový mix v roce 2013

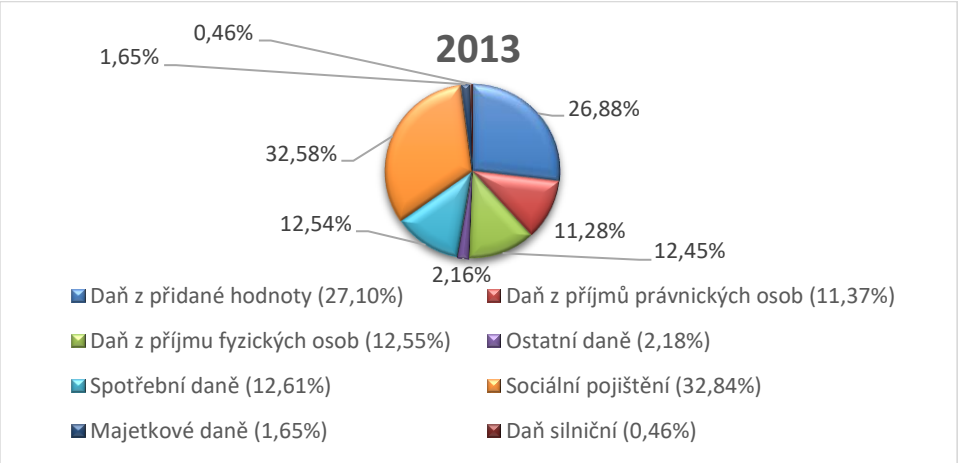

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tabulky č. 12

Tabulka 13. Daňová zátěž na obyvatele v roce 2013

Druhy příjmů	2013 (v mld. Kč)	Kč na obyvatele
Daň z přidané hodnoty (27,10%)	307,35 Kč	29 241,58 Kč
Daň z příjmů právnických osob (11,37%)	128,97 Kč	12 270,33 Kč
Daň z příjmu fyzických osob (12,55%)	142,37 Kč	13 545,22 Kč
Ostatní daně (2,18%)	24,70 Kč	2 349,98 Kč
Spotřební daně (12,61%)	143,42 Kč	13 645,12 Kč
Sociální pojištění (32,84%)	372,51 Kč	35 441,15 Kč
Majetkové daně	18,82 Kč	1 790,55 Kč
Daň silniční (0,46%)	5,23 Kč	497,59 Kč
Celkem	1 143 Kč	108 781,52 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z tabulky č. 12

Změna a identifikace faktorů rok 2009 X 2013

1. Sazba daně z přidané hodnoty v roce 2013 byla 21 % a 15 %. V předešlém zkoumaném období byly sazby nižší a jejich zvýšení způsobilo i nárůst podílu daně na daňovém mixu.
2. Snížení výnosu z daně právnických osob způsobil pokles sazby této daně. Pro rok 2013 byla tato sazba 19 %.
3. Výnos z daně z příjmu fyzických osob se lehce zvýšil, což může být způsobeno zavedením solidárního zvýšení daně.
4. Výnos ze spotřební daně byl snížený pouze zanedbatelně. Pokles mohl být způsoben prohibicí, která trvala v České republice od září 2012 až do 29. 1. 2013.
5. Snížení podílu sociálního zabezpečení na daňovém mixu může být způsobeno nižším počtem ekonomicky aktivního obyvatelstva.
6. Změna v podílu silniční daně je zanedbatelná.
7. Změna v podílu majetkové daně je také zanedbatelná. Během sledovaného období nedošlo k výraznějším změnám.

Srovnání tabulky č. 9 a tabulky č. 13

Druhy příjmů 2009	Kč na obyvatele
DPH	24 089,04 Kč
DPPO	12 118,39 Kč
DPFO	12 142,22 Kč
Ostatní	1 793,83 Kč
Spotřební daně	12 492,98 Kč
Soc. pojištění	33 215,39 Kč
Majetkové daně	768,24 Kč
Daň silniční	1 370,63 Kč
Celkem	97 990,73 Kč

Druhy příjmů 2013	Kč na obyvatele
DPH	29 241,58 Kč
DPPO	12 270,33 Kč
DPFO	13 545,22 Kč
Ostatní	2 349,98 Kč
Spotřební daně	13 645,12 Kč
Soc. pojištění	35 441,15 Kč
Majetkové daně	1 790,55 Kč
Daň silniční	497,59 Kč
Celkem	108 781,52 Kč

Při srovnání těchto dvou tabulek opět můžeme vidět, že stoupla průměrná výše sociálního pojištění, stouplo DPH na jednoho obyvatele, a i na spotřební dani platíme průměrně každý více. Lehce stoupla i zátěž daní z příjmů, ale ne až tak výrazně. Myslím si, že jak tomu bylo u předchozího srovnávání, kdy jsem hodnotila zátěž jednotlivých daní na obyvatele v roce 2005 a 2009, že i zde je zachován stejný trend. Tedy, že klesají daně přímé a rostou daně nepřímé. Celková zátěž obyvatel se opět zvýšila o téměř 11 000 Kč. Na základě dat ze statistického úřadu víme, že spolu s daňovou zátěží také rostly mzdy, HDP a celkově rostla životní úroveň. Takže zvýšení daňové zátěže na poplatníka považuji za úměrné.

5.5. Rok 2020

Rok 2020 byl zde zařazen, aby bylo možné co nejlépe predikovat daňový mix roku 2022. V první třetině roku 2020 byla Česká republika zasažena pandemií Covidu – 19, která ovlivnila především výdaje státního rozpočtu. V následující kapitole je predikce daňového mixu v roce 2022.

Tabulka 14. Daňové příjmy v roce 2020

Druhy příjmů	2020 (v mld. Kč)	v % vyjádření
Daň z přidané hodnoty (27,48 %)	426,45 Kč	27,48%
Daň z příjmů právnických osob (10,35 %)	160,55 Kč	10,35%
Daň z příjmu fyzických osob (14,93 %)	231,72 Kč	14,93%
Ostatní daně (0,62 %)	9,62 Kč	0,62%
Spotřební daně (10,47 %)	162,49 Kč	10,47%
Sociální pojištění (34,83 %)	540,43 Kč	34,83%
Majetkové daně (0,93 %)	14,38 Kč	0,93%
Daň silniční (0,38%)	5,96 Kč	0,38%
Celkem	1 552 Kč	100,00%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z webové stránky MFČR

Přepočítaná data jsou graficky znázorněna v koláčovém grafu.

Graf 8. Daňový mix v roce 2020

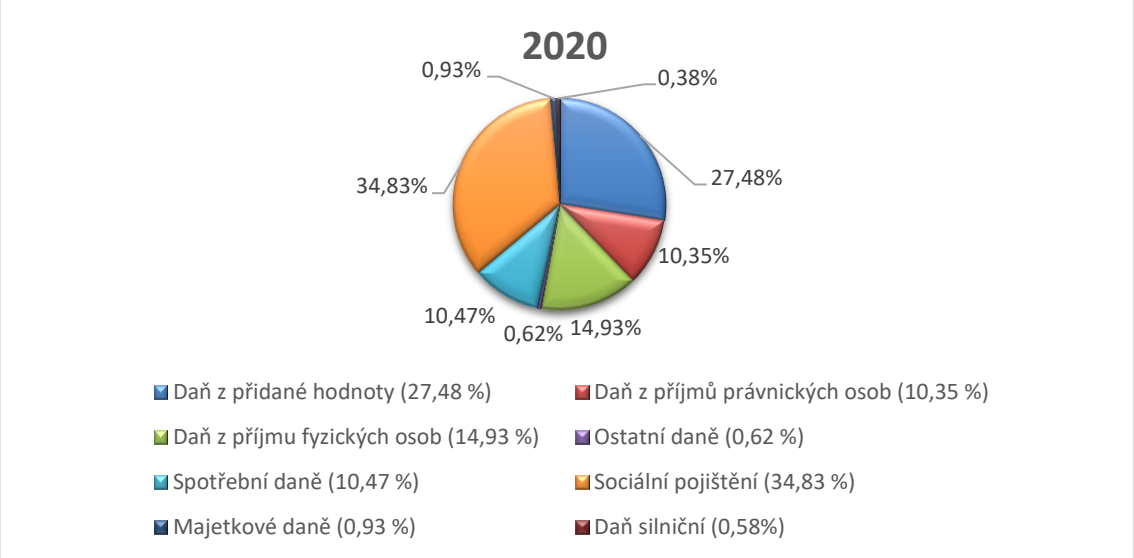

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tabulky č. 14

Tabulka 15. Daňová zátěž na obyvatele v roce 2020

Druhy příjmů	2020 (v mld. Kč)	Kč na obyvatel
Daň z přidané hodnoty	426,45 Kč	39 969,73 Kč
Daň z příjmů právnických osob	160,55 Kč	15 047,81 Kč
Daň z příjmu fyzických osob	231,72 Kč	21 718,34 Kč
Ostatní daně	9,62 Kč	901,65 Kč
Spotřební daně	162,49 Kč	15 229,64 Kč
Sociální pojištění	540,43 Kč	50 652,69 Kč
Majetkové daně	14,38 Kč	1 347,79 Kč
Daň silniční	5,96 Kč	558,61 Kč
Celkem	1 552 Kč	145 426,27 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z tabulky č. 14

Změna a identifikace faktorů rok 2013 X 2020

1. Podíl výnosu na dani z přidané hodnoty se lehce zvýšil. Ke zvýšení došlo zřejmě celkovým ekonomickým růstem. Nezvýšil se však o moc z důvodu zavedení 2. snížené sazby DPH v roce 2015.
2. Snížení výnosu z daně právnických osob je malé a utvrzuje trend snižování výnosu z přímých daní.
3. Zvýšení výnosu z daně fyzických osob je o více jak 2 %. To je způsobeno růstem mezd. Viz příloha 2.
4. Snížení výnosu ze spotřební daně je pravděpodobně způsobeno koronavirovou pandemií, kvůli které byly téměř polovinu roku zavřené některé provozovny podnikatelských subjektů.
5. Zvýšení podílu sociálního zabezpečení na daňovém mixu je způsoben zvýšením mzdy.
6. Změna v podílu silniční daně je zanedbatelná.
7. Změna v podílu majetkové daně je také zanedbatelná. Během sledovaného období nedošlo k výraznějším změnám.

Srovnání tabulky č. 9 a tabulky č. 13

Druhy příjmů 2013	Kč na obyvatele
DPH	29 241,58 Kč
DPPO	12 270,33 Kč
DPFO	13 545,22 Kč
Ostatní	2 349,98 Kč
Spotřební daně	13 645,12 Kč
Soc. pojištění	35 441,15 Kč
Majetkové daně	1 790,55 Kč
Daň silniční	497,59 Kč
Celkem	108 781,52 Kč

Druhy příjmů 2020	Kč na obyvatel
DPH	39 969,73 Kč
DPPO	15 047,81 Kč
DPFO	21 718,34 Kč
Ostatní	901,65 Kč
Spotřební daně	15 229,64 Kč
Soc. pojištění	50 652,69 Kč
Majetkové daně	1 347,79 Kč
Daň silniční	558,61 Kč
Celkem	145 426,27 Kč

Při srovnání tabulek je patrné, že nejvíce si v roce 2020 lidé museli připlatit za sociální pojištění. Další velkou zátěží se stala daň z přidané hodnoty. Celkově daňová zátěž opět vzrostla.

5.6 Predikce daňového systému pro rok 2022

Na základě předcházejících zkušeností s vývojem daňového mixu v České republice se pokusím predikovat daňový mix pro rok 2022. Prvotním předpokladem je, že bude zachován trend zvyšování podílu daní nepřímých na daňovém mixu a zároveň snižování podílu přímých daní. V úvahu jsou také brány daňové změny po roce 2010, které jsou uvedeny v kapitole č. 3. Mezi další faktory, které ovlivní daňový mix v roce 2022 souvisí s koronavirovou pandemií. Patří mezi ně například: zvyšování inflace, rostoucí nezaměstnanost.

Graf 9. Daňový mix v roce 2022

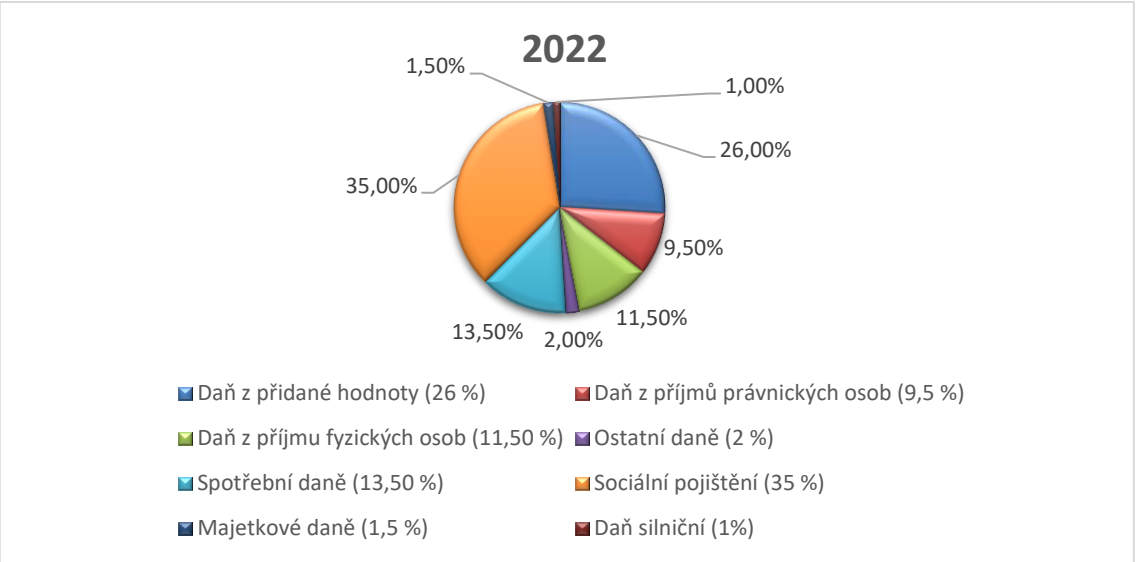

Zdroj: Vlastní zpracování

1. U daní z přidané hodnoty je očekáván pokles z důvodu koronavirové, ekonomické krize.
2. U daně z právnických osob se očekává mírný pokles, jako tomu bylo u předchozích daňových mixů.
3. U daně z příjmu fyzických osob je očekáván výraznější pokles, a to z důvodu zrušení super hrubé mzdy.
4. U spotřební daně je očekáván nárůst z důvodu téměř každoroční zvýšení daňové zátěže na tabákové výrobky a líh.
5. U sociálního pojištění je předpokládáno zvýšení z důvodu zvyšování minimální mzdy.
6. U silniční daně se nepředpokládá žádná zásadní změna.
7. U majetkových daní také není předpokládán žádný zásadní vývoj, a naopak je očekáváno, že tato daň zůstane i nadále daní doplňkovou.

Daňový mix pro rok 2022 se podle mého předpokladu nebude nijak výrazně lišit od těch předchozích let. Daňová zátěž na obyvatele asi ale opět vzroste a každý bude muset zaplatit na daních více.

6 Závěr

Daně jsou v dnešní době součástí života nás všech. Všichni jsme daňovými poplatníky, kteří odvádějí do státního a dalších veřejných rozpočtů své peníze. Česká republika má nastavený svůj daňový systém, podle kterého jsou daně vybírány. Podíly daní na celkovém daňovém systému jsou vyjádřeny v daňovém mixu. V daňovém systému dochází vlivem času, politické situace a dalších faktorů ke změnám, tyto změny se samozřejmě odráží i v samotném daňovém mixu. Cílem této práce je zjistit změny podílu jednotlivých daní v určitých letech na celkovém daňovém výnosu ČR a identifikovat faktory, které tyto změny způsobily.

První část práce je věnována teoretickému pojetí daní. Na začátku práce je důležité si definovat, co je daň a jaké jsou její hlavní funkce. Následně je zde popsáno rozdělení daní a ukazatele daňového systému. Následuje rozbor daňového systému ve vybraných letech. Jedná se o roky 1993, 2004, 2008 a další změny, které nastaly až po roce 2010, jsou potom popsány už jenom jednotlivě, a ne po konkrétních letech.

V další části této práce je popsána metodika, která je uplatňována v praktické část práce. V metodice je uveden zdroj, z něhož byla data čerpána, a postup jakým s nimi bude nakládáno.

Z porovnávání daňového mixu bylo zjištěno, že je v České republice tendence zvyšovat podíl nepřímých daní na daňovém mixu na úkor daní přímých, ale že tyto změny probíhají postupně. Za sledované období nebylo zjištěno, že by došlo k nějaké radikální změně. Změny jsou malé, postupné a v některých letech dokonce nulové. Bylo zjištěno, že dokonce u některých daní v konkrétním roce docházelo i ke změnám, které vedou opačným směrem. Myslím si, že ač Evropská unie usiluje o harmonizaci daní, tak ta harmonizace Českou republiku nijak zásadně neovlivňuje.

Pokud jde o porovnání průměrné daňové zátěže na jednoho obyvatele, je na první pohled vidět, že daňová zátěž stoupá. Myslím si ale, že je to přímo úměrné růstu mezd, životní úrovně obyvatelstva, HDP a dalších aspektů.

Z práce vyplývá, že v České republice od roku 1993 až do roku 2020 nedošlo k žádné výrazné změně v daňových mixech. Česká republika si i přes snahu harmonizace daňových systémů v rámci Evropské unie drží přirozený vývoj svého daňového systému a předpokládám, že tomu bude tak i nadále.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tématikou daňového mixu. Hlavním cílem je analýza vývoje daňového mixu v letech 1993-2020. První teoretická část je zaměřena na základní daňové pojmy, které se týkají tématiky daňového mixu. Jsou jimi daňový systém, daňová reforma a daňová kvóta. V další části je popsána struktura a hlavní reformy daňového systému do roku 2020. V praktické části jsou znázorněny daňové mixy jednotlivých let. Ke změnám v daňovém mixu jsou identifikovány faktory, které se změnami přímo či zprostředkovaně souvisely. V závěru práce je vyslovena predikce daňového mixu České republiky pro rok 2022. Z práce vyplývá, že v České republice od roku 1993 až do roku 2020 nedošlo k žádné výrazné změně v daňových mixech. Česká republika si i přes snahu harmonizace daňových systémů v rámci Evropské unie drží přirozený vývoj svého daňového systému a předpokládám, že tomu bude tak i nadále.

Klíčová slova

Daně, daňový mix, daňový systém, daňová struktura, daňové reformy

Abstract

Bachelor thesis deals with the theme of tax mix. The main objective is to analyse the evolution of the tax mix in 1993-2020. The first theoretical part focuses on basic tax concepts that relate to the theme of the tax mix. They are the tax system, tax reform and tax quota. The next section describes the structure and main reforms of the tax system up to 2020. The practical part shows the tax mixes of the individual years. Changes in the tax mix are identified by the factors that influenced the changes. the main factors that influence the development of the tax mix. At the end of the work, the Czech Republic's tax mix for 2022 is predicted. The work shows that there was no significant change in tax mixes in the Czech Republic from 1993 until 2020. The Czech Republic, despite its efforts to harmonise tax systems within the European Union, is maintaining the natural evolution of its tax system and I expect that this will continue to be the case.

Key words

Taxs, tax mix, tax system, tax structure, tax reform

Seznam použitých zdrojů

Vančurová, A., Zídková, H., & Láchová, L. (2020). *Daňový systém 2020*. Wolters Kluwer.

Kubátová, K. (2015). *Daňová teorie a politika* (6. vydání). Wolters Kluwer.

Vyoral, T. (2013). *Vývoj daňového mixu ČR a jeho pozorování s vývojem mixu zemí EU* [Diplomová práce]. Vysoká škola ekonomická v Praze. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/35027

Vyoral, T. (2010). *Vývoj českých daní v období 1993 - 2009* [Bakalářská práce]. Vysoká škola ekonomická v Praze. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/19749

Foltysová, M. (2007). *Zmena daňových mixov v OECD krajinách vplyvom meniacich sa podmienok globalizujúceho sa sveta* [Disertační práce]. Vysoká škola ekonomická v Praze. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/1500

Beranová, M. (2018). *Změny daňového mixu ve státech Evropské unie* [Diplomová práce]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Dostupné z: https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html

Abrešek, A. (2014). *Historie daňových reforem* [Diplomová práce]. Západočeská univerzita v Plzni. Dostupné z: https://dspace5.zcu.cz/handle/11025/14611

Přibylová, N. (2016). *Daňové reformy v ČR - vývoj od roku 1993* [Bakalářská práce]. Vysoká škola ekonomická v Praze. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/51908

Hrůzová, J. (2012). *Elektronizace ve správě daní* [Diplomová práce]. Masarykova univerzita. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/212775/esf_m/

Ministerstvo financí České republiky (2004). *Konvergenční program České republiky*. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/konvergencni-program/2004/konvergencni-program-ceske-republiky-lis-6691

Ministerstvo financí České republiky (2003). *Koncepce RVF 2003*. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/archiv/reforma-verejnych-financi-2003-2006/koncepce-rvf-2003

Ministerstvo financí České republiky (2020). *Spočítejte si, zda se vám vyplatí paušální daň.* Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/spocitejte-si-zda-se-vam-vyplati-pausaln-39714

Finanční správa (2017). *Možnosti elektronického podání.* Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/cs/dane-elektronicky/strucny-prehled

Finanční správa (2017). *Informace k doručování datových zpráv pro finanční správu.* Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/cs/dane-elektronicky/strucny-prehled/informace-k-dorucovani-datovych-zprav-4162

Tykalová, Š. (2015). *Silniční daň a její úprava* [Diplomová práce, Karlova univerzita]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/98978/

Ministerstvo financí České republiky (2006). *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2005.* Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2005/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2005-1979

Ministerstvo financí České republiky (2010). *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 2009.* Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2009/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2009-2046

Ministerstvo financí České republiky (2014). *Návrh státního závěrečného účtu České republiky za rok 20013.* Dostupné z: https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756

Ferdinandová, K. (2008). *Celkové daňové zatížení fyzických osob v České republice* [Diplomová práce, Technická univerzita v Liberci]. Dostupné z: https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/5100/mgr_14253.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2008). *Pojistněmatematická zpráva o sociálním pojištění 2008*. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372765/zprava_2008_cz.pdf/abe3331e-0b45-87e3-2052-7c953460fbe3

Český statistický úřad (2021). *Průměrné mzdy*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prumerne-mzdy.

Český statistický úřad (2021). *Národní účty.* Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu.

Český statistický úřad (2021). *Obyvatelstvo – časové řady*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/oby_cr.

Finanční správa (2020). *Vývoj inkasa vybraných daní v ČR v letech 1993-2020*. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/cs/dane/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani.

Finanční správa (2014). *Solidární zvýšení daně z příjmů zaměstnanců za rok 2013: Upozornění pro plátce.* Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/informace-stanoviska-a-sdeleni/2014/solidarni-zvyseni-dane-z-prijmu-zamestnancu-za-rok-2013-upozorneni-pro-platce-4660.

I. Seznam grafů, tabulek a obrázků

Graf 1. Vývoj složené daňové kvóty v České republice v letech 1995 - 2020 15
Graf 2. Stav veřejných financí 24
Graf 3. Přírůstky sociálních výdajů 24
Graf 4. Daňový mix v roce 1994 34
Graf 5. Daňový mix v roce 2005 36
Graf 6. Daňový mix v roce 2009 40
Graf 7. Daňový mix v roce 2013 44
Graf 8. Daňový mix v roce 2020 47
Graf 9. Daňový mix v roce 2022 50

Obrázek 1. Přímé daně z příjmu 12
Obrázek 2. Přímě daně majetkové 12
Obrázek 3. Nepřímé daně v České republice 13
Obrázek 4. Typologie daňových kvót 14

Tabulka 1. Zdanění fyzických osob 18
Tabulka 2. Zdanění právnických osob 18
Tabulka 3. Spotřební daně 19
Tabulka 4. Majetkové daně 19
Tabulka 5. Procentní sazby pojistného od roku 2004 23
Tabulka 6. Daňové příjmy v roce 1994 34
Tabulka 7. Daňová zátěž na obyvatele v roce 1994 35
Tabulka 8. Daňové příjmy v roce 2005 36
Tabulka 9. Daňová zátěž na obyvatele 37
Tabulka 10. Daňové příjmy v roce 2009 40
Tabulka 11. Daňová zátěž na obyvatele 41
Tabulka 12. Daňové příjmy v roce 2013 44
Tabulka 13. Daňová zátěž na obyvatele v roce 2013 45
Tabulka 14. Daňové příjmy v roce 2020 47
Tabulka 15. Daňová zátěž na obyvatele v roce 2020 48

II. Seznam příloh

Příloha 1. Vývoj počtu obyvatelstva 1993-2019 58
Příloha 2. Reálná mzda v letech 2000-2020 59
Příloha 3. Vývoj HDP v letech 1993-2020 60

Příloha 1. Vývoj počtu obyvatelstva 1993-2019

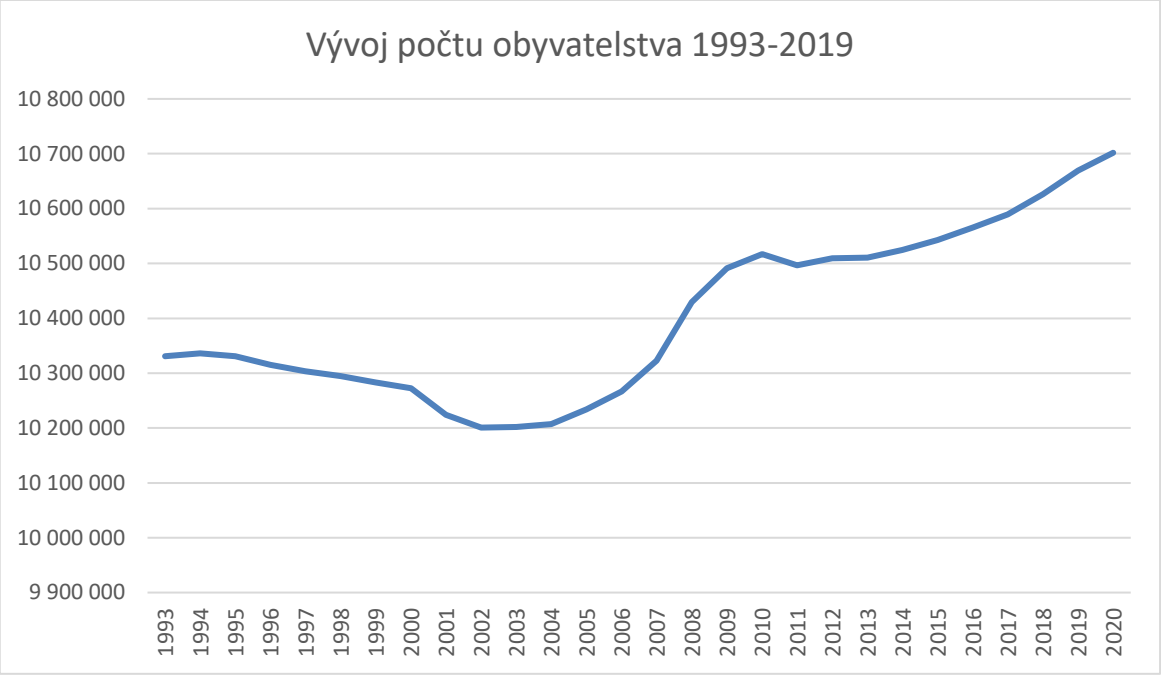

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Českého statistického úřadu (2021)

Příloha 2. Reálná mzda v letech 2000-2020

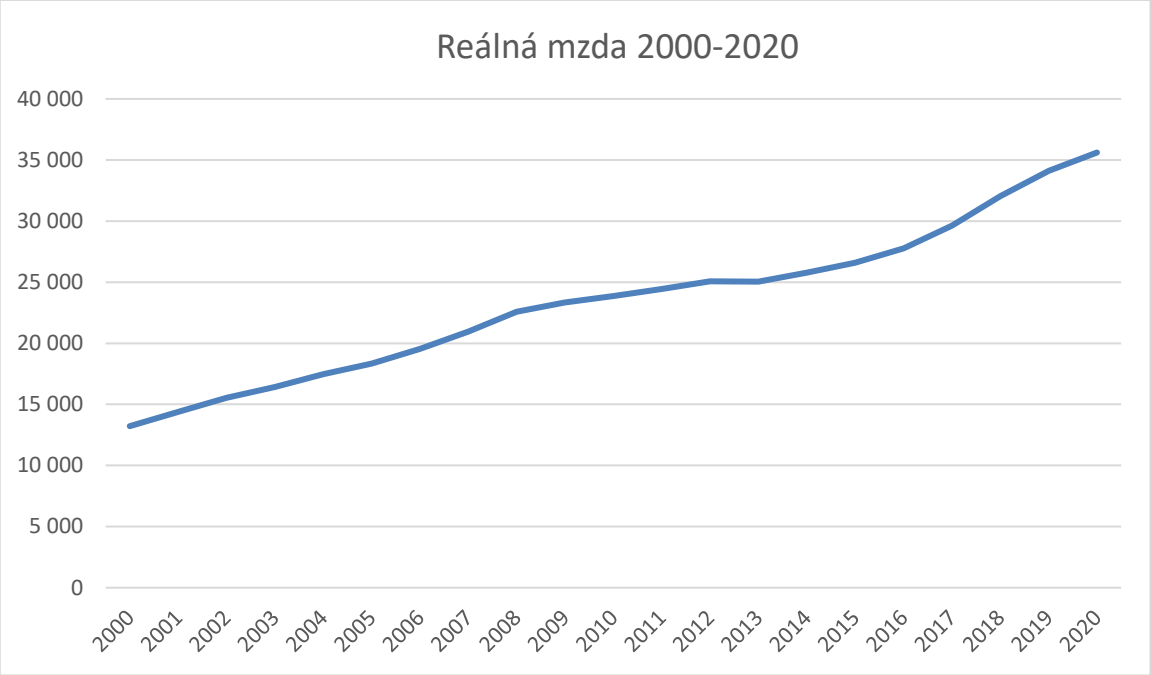

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Českého statistického úřadu (2021)

Příloha 3. Vývoj HDP v letech 1993-2020

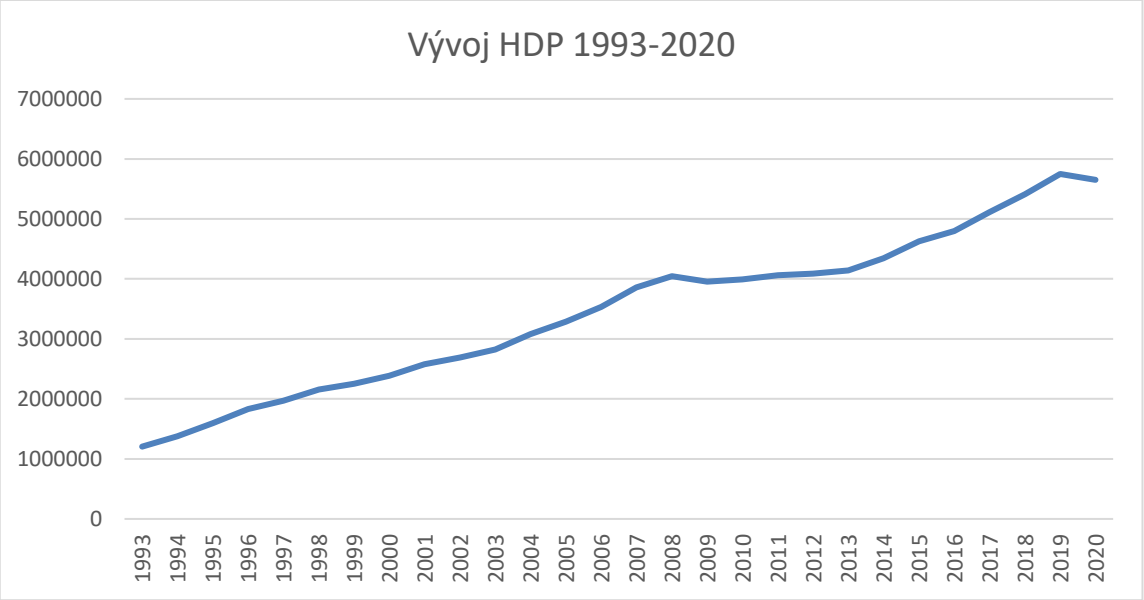

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Českého statistického úřadu (2021)